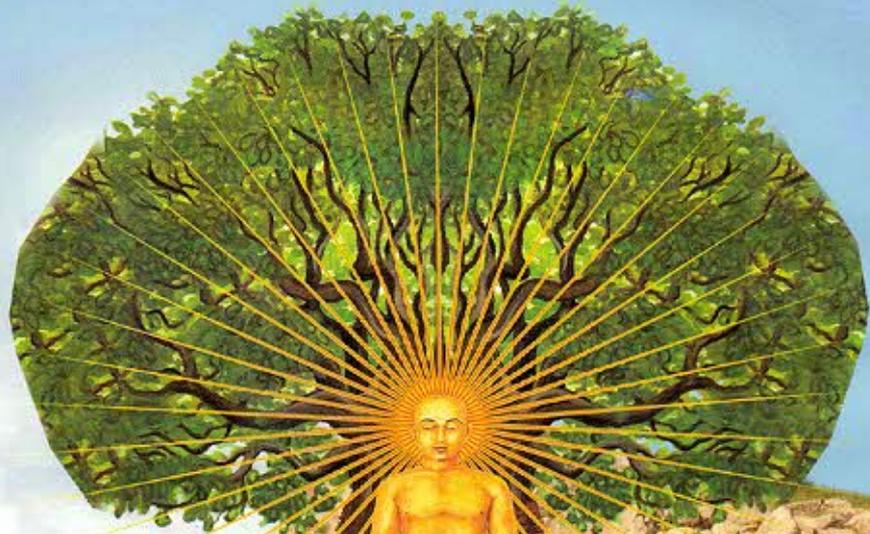

ಯೋಗಸಾರ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಶ್ರೀ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಂಡಳ ಟ್ರಸ್ಟ್
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಯೋಗಿಸಮ್ರಾಟ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದುದೇವವಿರಚಿತ

ಯೋಗಸಾರ

ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಾನುವಾದಕರು :

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಪಾಟೀಲ, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಶ್ರೀ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಸಾಧ್ಯಾಯ ಮಂಡಲ ಟ್ರಸ್ಟ್,

ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನಿವೇದನೆ

ಯೋಗಿಸಮ್ರಾಟ ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದುದೇವ ವಿರಚಿತ 'ಯೋಗಸಾರ'ವೆಂಬ ಪರಮ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ರಸಿಕರಾದ ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಪ್ರವಚನದೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ೧೯೯೫ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಈಗ ಮಹತ್ಪ್ರಾರ್ಥನಾವಾದ ಕೃತಿಯ ಎರಡನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರ ತರಲು ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಯೋಗೀಂದುದೇವರು ಭಗವಾನ ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯ ದೇವರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವಾನಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯು ವಿಯತ್ ಚುಂಬಿಯಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದೆ. ಯೋಗಸಾರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಾಥೆಯು ಭಗವಾನಾತ್ಮನ ವಿಮುಕ್ತ ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿ ಪಾಠಕರನ್ನು ಅಂತರ್ಮುಖಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಗ್ರಂಥರಾಜವಂತೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಅದ್ಭುತವೇ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ರಸದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹೊದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರವಚನದ ಮೂಲಕ ಹೊರತಂದ ಯುಗಪುರುಷ ಶ್ರೀ ಕಾನಜಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಮಹಾನ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿನ ಅವರ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ - ಓದುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅದೇನು ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಇದೀಗ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಗುಪ್ತ ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆನಂದದ ಆಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡಿ ಆ ಅಮಂದಾನಂದದ ಅಮೃತ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯಮೂಕರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

ಇಂಥ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಮೃತರಸದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋದ ಈ ಕೃತಿರತ್ನವನ್ನು ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಪಾಟೀಲರನ್ನು ನಾವು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವರ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದ ನಿರ್ಮಲತೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಬೇಗನೆ ಬರಲೆಂದು ಅಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ಸಾಧರ್ಮಿಗಳಾದ ಮಂಡ್ಯ ನಿವಾಸಿ ಶ್ರೀ ಅಶೋಕಕುಮಾರ ಇವರ ಸುಪ್ರತ್ತರಾದ ದರ್ಶನಕುಮಾರ ಹಾಗೂ ಚೇತನಕುಮಾರ ಬಂಧುಗಳಿಂದ ರೂ. ೧೦,೦೦೦ ಹಾಗೂ ಆರು ನಾಮನಿರಪೇಕ್ಷ ಸಾಧರ್ಮಿ ಸಹೋದರಿಯರಿಂದ ತಲಾ ರೂ. ೫,೦೦೦ ದಂತೆ ದಾನರಾಶಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಗನೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ.

ಇನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಇಮೇಜ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಮಾಲಿಕರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೂ ಹಾರ್ದಿಕ ಶುಭಾಶಯ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಸಿ. ಬಿ. ಭಂಡಾರಿ,

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮಂಡಲ ಟ್ರಸ್ಟ್,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಯೋಗಿಸಮ್ರಾಟ ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದ್ರದೇವ ವಿರಚಿತ ಈ 'ಯೋಗಸಾರ'ವು ಪರಮ ವಿಶುದ್ಧ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥರಾಜವಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಂತರು ಅಂದಿನ ಜನರಾದುವ ಭಾಷೆಯಾದ ಅಪಭ್ರಂಶದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಂಥದ ಮೇಲೆ ಭ. ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯದೇವರ ಸಮಯಸಾರ ಪರಮಾಗಮದ ಪ್ರಭಾವ - ಪಡಿನೆಳಲು ಬಿದ್ದಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಗ್ರಂಥಾಧಿರಾಜವೆನಿಸಿದ ಸಮಯಸಾರದ ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಶುದ್ಧ, ಬುದ್ಧ, ನಿಷ್ಕಲ, ನಿರಂಜನ, ನಿತ್ಯ, ನಿರಾಕಾರ ಓರ್ವ ಜ್ಞಾನೀಯ ಸ್ವಭಾವಿಯಾದ ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಗುಣಗಾನವನ್ನೇ ಇಡೀ ಗ್ರಂಥದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗ್ನವಾಗುವ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಈ 'ಯೋಗಸಾರ'ವು ಸಮಸ್ತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಸಿಕರ ಹೃದಯದ ಹಾರವಾಗಿ-ಮೌಕ್ತಿಕ ಮಣಿಮಾಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ.

ತ್ರಿಲೋಕನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರ ಭಗವಾನ ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಇಚ್ಛಾರಹಿತವಾದ ದಿವ್ಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇಳಿದುಬಂದ ಪ್ರಾಣಿ ಕೋಟಿಯ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಈ ಯೋಗಸಾರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಸುಖದ ಸಲುವಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವ - ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲೇ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಾಣಿಕೋಟಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಸುಖದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಭವದ ಭೀತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷದ ಇಚ್ಛೆಯು ಜಾಗೃತವಾಗಿದೆ ಅಂಥ ಆತ್ಮರುಗಳಿಗೆ ಏಕ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬರೇ ಬೋಧಿಸಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ನಿಜ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಧರ್ಮಾಮೃತರೂಪದ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಅಮರವಾಗುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದ್ರದೇವರು ಆ ಕಾಲದ ಯಾವ ಜನ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅದರ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದರೆ ಇಂದು ಕೂಡ ಅಂಥದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿದೆಯೆಂಬುದರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಯಾವ ಕಾಲವೇ ಇರಲಿ ಜನರು ಮಾಟ-ಮಾಯೆಗಳಿಗೆ ಮೋಸ ಹೋಗುವಂತೆ, ಅಜ್ಞಾನ-ಅಂಧ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಏಕೆ ಸುಖಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸುಖದ ಕಡೆಗೆ - ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. * ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಸ್ತರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಉಪಲಬ್ಧ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರಿಗೂ ಉಳಿದ ಯಾರದೂ, ಯಾವುದರದೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ, ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದವರೆಗೆ ತಲುಪುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬೇಕಾದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿ-ಓದಿ ಪಂಡಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಬಾಹ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಠ-ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮತಾಧೀಶರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಿರ ಚಿತ್ತರಾಗದ ಕೇಶಲೋಚ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಧುಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. + ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ನಿಜಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನೇ ತೊಡಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದ್ದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ, ಆತ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗಾಗುವುದು ?

ಚತುರ್ಗತಿಗಳ ಭ್ರಮಣದಿಂದ ಭಯಭೀತರಾದವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಪರಭಾವಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುತ್ತ ಸ್ವ-ಪರಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಆತ್ಮನು ಬಹಿರಾತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮ ಮತ್ತು

* ಮುಳುಗಿದ ಕಾರ್ಯದ ಜಗವೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯದು ಅದು ನಿಜ ಆತ್ಮನು | ತಿಳಿಯದೆ ಆತ್ಮನ ಜಗಜೀವ ಪಡೆಯದು ನಿಜದಿಂ ನಿರ್ವಾಣ ||52||
 + ಧರ್ಮವಾಗದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಠದಿಂದ ಧರ್ಮವಾಗದು ಪಿಂಠಿ ಓದಿದರೆ | ಧರ್ಮವಾಗದು ಮಠನಿವಾಸದ ಧರ್ಮವಾಗದು ಕೇಶಲೋಚದಿ ||47||

ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಿದ್ದು ಮೊದಲು ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯನ್ನು ಎಂದರೆ ಶರೀರವನ್ನೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಂತರಾತ್ಮರಾಗಿ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣಾನಂದ, ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಆತ್ಮನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು - ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನ ಎಂದರೆ ಶರೀರರಹಿತ ಪರಮ ಶಾಂತ ಪರಮ ವೀತರಾಗನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ಸ್ವಯಂ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ನಾನು ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸ್ವಯಂ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖ ಶಾಂತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆಯೆಂಬುದರ ಜ್ಞಾನ - ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಬಹಿರಾತ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಕಥನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಜೀವನು ಮೊದಲು ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಾಗಲೇ ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗಬಲ್ಲನೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಅನಂತರ ಅಂತರಾತ್ಮನೇ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯೇ ಇಚ್ಛಾರಹಿತವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ಬಂಧ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವು ಕೂಡ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದ್ದು ಆತ್ಮದರ್ಶನವೊಂದೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಪುಣ್ಯದ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. *ಅವರನ್ನು ಜಾಗೃತಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನುಭೂತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸುವವರೆಲ್ಲರೂ 'ಮುನಿಯಿರಲಿ ಅಥವಾ ಗೃಹಿಯಿರಲಿ ವಾಸಿಸುವನು ನಿಜ ಆತ್ಮನಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಅರವತ್ತೆಂದನೆಯ ದೋಹೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹಟಾಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು. ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನ - ಜ್ಞಾನ ಸಹಿತನಾದ ಜೀವನು ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ಆತ್ಮನ ಅನುಭವ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ 'ಜೀವನು ಏವ ಭಕೇಇ' ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಜಿನದೇವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಭರತೇಶ ವೈಭವದ 'ವಿದ್ಯಾಗೋಷ್ಠಿ' ಸಂಧಿಯ ನೂರೊಂದು - ನೂರೆರಡನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನ - ಸಮ್ಯಕ್‌ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಂತಿಕ ಸಮ್ಯಕ್‌ಚಾರಿತ್ರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನುಭೂತಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆತ್ಮಾನುಭೂತಿಯು ಎಂಟನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ವಾದ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಸರ್ವಜ್ಞ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯ ವಿರುದ್ಧವಿದೆ.

ಸಂಸಾರದಿಂದ ಭಯಭೀತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಸುಖದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ದೃಢ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಂತರು ಮಾಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಿ ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಇಡೀ ಗ್ರಂಥದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ದೇಹರೂಪದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾದ ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹಾಗೇ ಮುಂದುವರೆದು ನಿಮಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಸುಖದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೆ ಆ ಸುಖವು ನಿಮ್ಮ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ, ಮೊದಲು ಆ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಶೋಧ ಮಾಡಿರಿ. ಆ ಶೋಧವನ್ನು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ದೇಹ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿರಿ, ಅನ್ಯತ್ರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ತನುಮಂದಿರದಲಿ ಜಿನದೇವನಿರೆ ಜನನೋಳ್ವರು ದೇವಾಲಯದಿ |

ಎನಗದು ಹಾಸ್ಯವೆ ಎನಿಸುವುದು ಸಿದ್ಧರು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುದ ಕಂಡು ||43||

ದೇವನು ಇಲ್ಲ ದೇವಾಲಯದಿ ಲೆಪ್ಪದಿ ಚಿತ್ರದಿ ಎಲೆ ಮೂಢ |

ಅವನನು ತಿಳಿ ಸಮುಚಿತ್ತದಲಿ ತನುಮಂದಿರದಲಿ ಜಿನ ದೇವನಿಹ ||44||

ದೇಹ-ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನೂ, ದೇಹದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನನೂ, ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವಭಾವಿಯೂ ಆದ ನಿಜ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು - ಅನುಭವ ಮಾಡುವುದು ಅದುವೇ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮವಿದೆ. ತನ್ನ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ - ಆತನ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟೇ ತ್ಯಾಗ - ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ವ್ರತ-ಶೀಲ-ಸಂಯಮಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದರೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಅನುಕೂಲ ಸಂಯೋಗಗಳು

* ಆರಿಯದ ನಿಜ-ಆತ್ಮನನು ಲರಿ ಪುಣ್ಯ-ಪುಣ್ಯವನು ಮಾಡಿದರೆ | ತಿರುಗುವ ನೀ ಸಂಸಾರಧಲಿ ದೊರಕದು ಶಿವಸುಖವೆಂದಿಗು ತನಗೆ ||15||

ನಿಜ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವೊಂದೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿಹದು | ನಿಜದಲಿ ಅರಿದಿದನೆಲೆ ಯೋಗಿ ಅನ್ಯಹೇತುಗಳ ಮನ್ನಿಸದಿದು ||16||

ದೊರಕಬಹುದು, ಆದರೆ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಾರದು. ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿದ್ದರೆ ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೊಡಗಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯತ್ರ ಸುತ್ತಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾರ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ಈ ಯೋಗಸಾರದಲ್ಲಿ ನಿಜಾತ್ಮನ ದರ್ಶನ, ನಿಜಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ನಿಜಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ಆತ್ಮ ನಿಮಗ್ನತೆಯನ್ನೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಉಪಾಯವೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಜೀವರುಗಳು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಜಾತ್ಮನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ, ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವವರಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಅದು ಕೂಡ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನರಾಗುವವರಿಗೆ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಂತರು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಸುಖದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಆರಾಧನೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಒತ್ತು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಅನುಭವದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಿವಸುಖವನು ನೀ ಬಯಸುತಿರೆ ಶುದ್ಧ ಸಚ್ಚೇತನ ಬುದ್ಧ ಜಿನ |

ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಸ್ವಭಾವ ನಿಜ ಆತ್ಮನನನುದಿನ ನೀ ತಿಳಿಯು ||26||

ನಿರಮಲ ಆತ್ಮನ ಭಾವನೆಯ ಭಾವಿಸಲಾರೆಯೋ ಅದುವರೆಗೆ |

ದೊರಕದು ನಿನಗೆ ಶಿವಗಮನ ರುಚಿಸಿದ ಕಡೆ ಹೋಗಿಲೆ ಜೀವ ||27||

ವಿಷಯದಿ ರಮಿಸುವ ತೆರದಲಿ ಮನಸು ರಮಿಸಿದರೆ ಅದು ಆತ್ಮನಲಿ |

ಋಷಿಗಳು ಪೇಳ್ವರು ಎಲೆ ಯೋಗಿ ಪಡೆಯುವೆ ನಿರ್ವಾಣವ ಬೇಗ ||50||

ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇಡೀ ಗ್ರಂಥದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಓರ್ವ ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ-ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅವನದೇ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಮಾತನ್ನೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದ್ರದೇವರು ಓರ್ವ ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೇಲೆಯೇ ಅಧಿಕ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯು ನಿರಂತರ ಓರ್ವ ಆತ್ಮನ ಮೇಲೆಯೇ ಕೇಲಿಸಿದೆ. ನಿಜಾತ್ಮನ ಆರಾಧನೆ, ನಿಜಾತ್ಮನ ನಿಮಗ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವೇ ಬೇರೆಯಾವುದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಅವರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು ? ಸ್ವಯಂ ಅವರಿಗಂತೂ ಪರಮ ಸುಖದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಕಟ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ. ಜತೆಗೆ ಅಂಥ ಸುಖದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಸತ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು-ಸುಖದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸುಂದರ ದೋಹಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಏಕ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಹಂಗಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿರಳರು ತಿಳಿವರು ತತ್ತ್ವವನು ವಿರಳರು ಕೇಳ್ವರು ತತ್ತ್ವವನು |

ವಿರಳರು ಮಾಳ್ವರು ನಿಜಧ್ಯಾನ ವಿರಳರು ಧರಿಪರು ಎಲೆ ಜೀವ ||66||

ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವರು, ಆ ಆತ್ಮನ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳುವವರು, ನಿಜಾತ್ಮನದೇ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರು ಮತ್ತು ನಿಜಾತ್ಮನನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವವರು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿರಳರಾಗಿಯೇ ದೊರಕುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಎಂಟು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆರು ನೂರಾ ಎಂಟು ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಉಪಾದಾನದ ಪಾತ್ರತೆಯು ಪಕ್ಷಪಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದೊಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಜೀವನು ಅನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರವಶದಿಂದ ಪರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಪರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಸುಖವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ, ನೀನು ಸ್ವಯಂ ಸುಖದ ನಿಧಿಯಿರುವೆಯೆಂಬ ಸತ್ಯವಚನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮವು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳೆರಡೂ ಸಮಾನವೇ ಇವೆ, ಹೇಯ ಎಂದರೆ ತ್ಯಾಗ ಯೋಗ್ಯವೇ ಇವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಭ. ಕುಂದಾಕುಂದಾಚಾರ್ಯದೇವರಂತೂ ಸಮಯಸಾರ ಪರಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೇ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಏಕತೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಚಿನ್ನದ ಸಂಕಲೆ ಮತ್ತು ಲೋಹದ ಸಂಕಲೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಜನತೆ ತನ್ನ ಅನಾದಿ

ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದಲ್ಲಿನ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯ ಯೋಗೀಂದರುದೇವರು ಜಗತ್ತಿನ ಅಜ್ಞಾನೀ ಜನರ ಮನ್ನಣೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನೀ ಜನರ ಮನ್ನಣೆಯ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -

ತಿಳಿವರು ಪಾಪವ ಪಾಪೆಂದು ಲೋಕದ ಸಕಲ ಜನರುಗಳು |

ತಿಳಿವರು ಪುಣ್ಯವ ಪಾಪೆಂದುಲೋಕದ ವಿರಳ ಬುಧ ಜನರು ||71||

ಜೀವ ಪುಣ್ಯದಿ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆದರೆ ಪಡೆವನು ಪಾಪದಿ ನರಕವನು |

ಜೀವ ಎರಡನು ತೆಜಿಸಿ ಆತ್ಮನ ತಿಳಿದರೆ ಪಡೆವನು ಶಿವವಾಸ ||32||

ಹೀಗೆ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಮೀಮಾಂಸೆ ಮಾಡಿ ಅವೆರಡರಲ್ಲಿನ ಅಭೇದತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ತತ್ಪಾರ್ಥಸೂತ್ರದಲ್ಲಂತೂ ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪ ಇವೆರಡೂ ಆಸ್ತವ-ಬಂಧದ ಭೇದಗಳಿವೆಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆಸ್ತವ-ಬಂಧಗಳಿಂದ ಜೀವನಿಗೆ ಸುಖದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಸಂವರ-ನಿರ್ಜರೆಗಳ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಜೀವನು ಯೋಚಿಸದಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಅಂತರವಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಅಂತರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅಂತರ ಮಾಡುವಂಥ ಯೋಗಿಗಳ ಮಾಯಾಚಾರವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ,-
ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದರೆ ನಾನಿಹೆನು ನಾನೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಹೆ |

ಅರಿತುಕೋ ಇದನನು ಎಲೆ ಯೋಗಿ ಅನ್ಯ ವಿಕಲ್ಪವ ಮಾಡದಿರು ||೨೩||

ಜಿನವರ ನಿಜದಿಂದಾತ್ಮನಿಹನು ಎಂಬುದೆ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾರ |

ಮುನಿವರ ಇದನನು ನೀ ತಿಳಿದು ಮಾಯಾಚಾರವ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡು ||೨೦||

ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆಚಾರ್ಯ ಯೋಗೀಂದರುದೇವರು ತಾವು ಯಾವ ಮುನಿಪದದ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೋ ಅದರ ಪರಮ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನ ಅನುಭವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡು, ಯಾರು ಕೇವಲ ಮೈಯ ಬತ್ತಲೆ ಮಾಡಿ ಮನವ ಕತ್ತಲೆ ಮಾಡಿ ಹುಯ್ಯಲಿಡುತ್ತ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅಂಥ ಸಾಧು ಸಮೂಹವನ್ನೆಲ್ಲ ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪಾಠ ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತವ ಮನಸಿದ್ದರೆ ನಿರ್ಗಂಥ ನಿಜದಲಿ ನೀನಿಹೆ ನಿರ್ಗಂಥ |

ಜೀವನೆ ನೀನಿರೆ ನಿರ್ಗಂಥ ಆಗಲೆ ಪಡೆಯುವೆ ಶಿವಪಂಥ ||೨೩||

ಎಲೈ ಜೀವನೆ ! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಗದ ಏಕತೆ ಮುರಿದು ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಗ್ರಂಥಿಯು ಕಳಚಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನ ಅನುಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಜವಾಗಿ ನಿರ್ಗಂಥವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾವ ನಿರ್ಗಂಥವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ನೀನು ಶಿವಪಂಥಿಯಿರುವೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗವಿದ್ದರೆ ಆ ಮೈಯ ಬತ್ತಲೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನೆ ಅರಹಂತ, ಆತ್ಮನೆ ಸಿದ್ಧ, ಆತ್ಮನೆ ಆಚಾರ್ಯ-ಉಪಾಧ್ಯಾಯ-ಸಾಧು ಇದ್ದು ಬೇರೆ ಯಾವ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿನ ತೊಳಲಾಟವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿಜ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನನ್ನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು, ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗ್ನನಾಗಿ ಹೋಗು ! ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸೌಖ್ಯ ದೊರಕುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೋಹೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಇದರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಾಗುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ರಚನೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಭವ ಭಯದಿಂದ ಭೀತರಾದ ಯೋಗೀಂದರುದೇವರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಬೋಧ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ * ಇಡೀ ಗ್ರಂಥದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಆತ್ಮ ಭಾವನೆಯೇ ತುಂಬಿ

* ಭವದುಃಖಗಳಂ ಭಯಗೊಂಡ ಯೋಗಿಚಂದ್ರ ಮುನಿವರದೇವ | ಭವನಾಶಿ ನಿಜಬೋಧದ ದೋಹ ಏಕಚಿತ್ತದಲಿ ರಚಿಸಿದರು ||108||

ಹೋಗಿದೆ. ತಮಗೆ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದುದೇವರಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡ ಈ ಕೃತಿಯು ನಮ್ಮ ದೈನಿಕ ಜೀವನದ ವಸ್ತುವಾದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಈ ಮನುಷ್ಯಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೇರಾವುದಿದೆ !

ಭಗವಾನ ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯದೇವರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದುದೇವರು ಐದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆ ಅಥವಾ ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪುನೀತ ಚರಣಗಳಿಂದ ಈ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ವಿರಕ್ತ ಚಿತ್ತರಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಯೋಗೀಂದುದೇವರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯ ತಲಸ್ಥಳ ವಿಧ್ವಾಸರಿದ್ದರು. ಅವರು ಯೋಗಸಾರ, ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶ, ಸಾವಯುಧಮೃದೋಹಾ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಯೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ವೀತರಾಗೀ ಸಾಧು ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ತಾಯಿ-ತಂದೆ ಮೊದಲಾದ ಅವರ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಡ್ಡವಿಲ್ಲ.

ಯೋಗಸಾರನಾಮದ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಗೀಂದುದೇವರ ಯೋಗಸಾರವು ಮೊದಲನೆಯದಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ 108 ದೋಹಗಳಿವೆ. ಎರಡನೆಯದು 'ಯೋಗಸಾರ-ಸಂಗ್ರಹ'ವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ 158 ಗಾಥೆಗಳಿವೆ. ಮೂರನೆಯ 'ಯೋಗಸಾರ'ವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ 206 ಗಾಥೆಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯದು 'ಯೋಗಸಾರ-ಪ್ರಾಚ್ಯತ'ವಿದ್ದು ಇದು ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ 540 ಗಾಥೆಗಳಿವೆ.

ಇನ್ನು ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಯೋಗಸಾರವೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಯೋಗಸಾರ-ವೆಂದರೇನೆಯೆಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯ ಅಮಿತಗತಿಗಳು 'ಯೋಗಸಾರಪ್ರಾಚ್ಯತ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಅವರು 'ಯೋಗ' ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದ ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧಿಕಾರದ ಹತ್ತನೇ ಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ವಿವಿಕ್ತಾತ್ತ-ಪರಿಜ್ಞಾನಂ ಯೋಗಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಯತಃ |

ಸ ಯೋಗೋ ಯೋಗಿಭಿರ್ಗೀತೋ ಯೋಗನಿರ್ದೃತ ಪಾತಕೈಃ ||೯-೧೦||

ಯಾವ ಯೋಗದಿಂದ ಎಂದರೆ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಕರ್ಮಕಲಂಕದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದ ಆತ್ಮನ ಪರಿಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು ಯೋಗವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಯೋಗಿಗಳು ಯೋಗ ಬಲದಿಂದ ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು 'ಸಾರ' ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು ವಿಪರೀತತೆಯ ಪರಿಹಾರವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ 'ಸಾರ' ಶಬ್ದವು ಯಥಾರ್ಥತೆಯ ದ್ಯೋತಕವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗಸಾರದ ಅರ್ಥವು ಯಥಾರ್ಥತೆಯಿಂದ - ಸಮ್ಯಕ್‌ರೀತಿಯಿಂದ ಯೋಗ ಎಂದರೆ 'ಆತ್ಮ-ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನ-ಕೊಡುವಿಕೆ'ಯೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಷಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಯೋಗಸಾರ ಗ್ರಂಥದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಚಿಂತನದಿಂದ - ಮನನದಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗೋಣ !

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಸದಿಂದ ಓತಪ್ರೋತವಾದ ಈ ಯೋಗಸಾರ ಗ್ರಂಥದ ಮೇಲೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಸದ ರಸಿಕರಾದ ಯುಗಪುರುಷ ಶ್ರೀ ಕಾನಬೇ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಇದರ ಮೇಲೆ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿ ಇದರಲ್ಲಿನ ಗೂಢ ರಹಸ್ಯವನ್ನು - ಮರ್ಮವನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸಾರಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಪ್ರವಚನವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

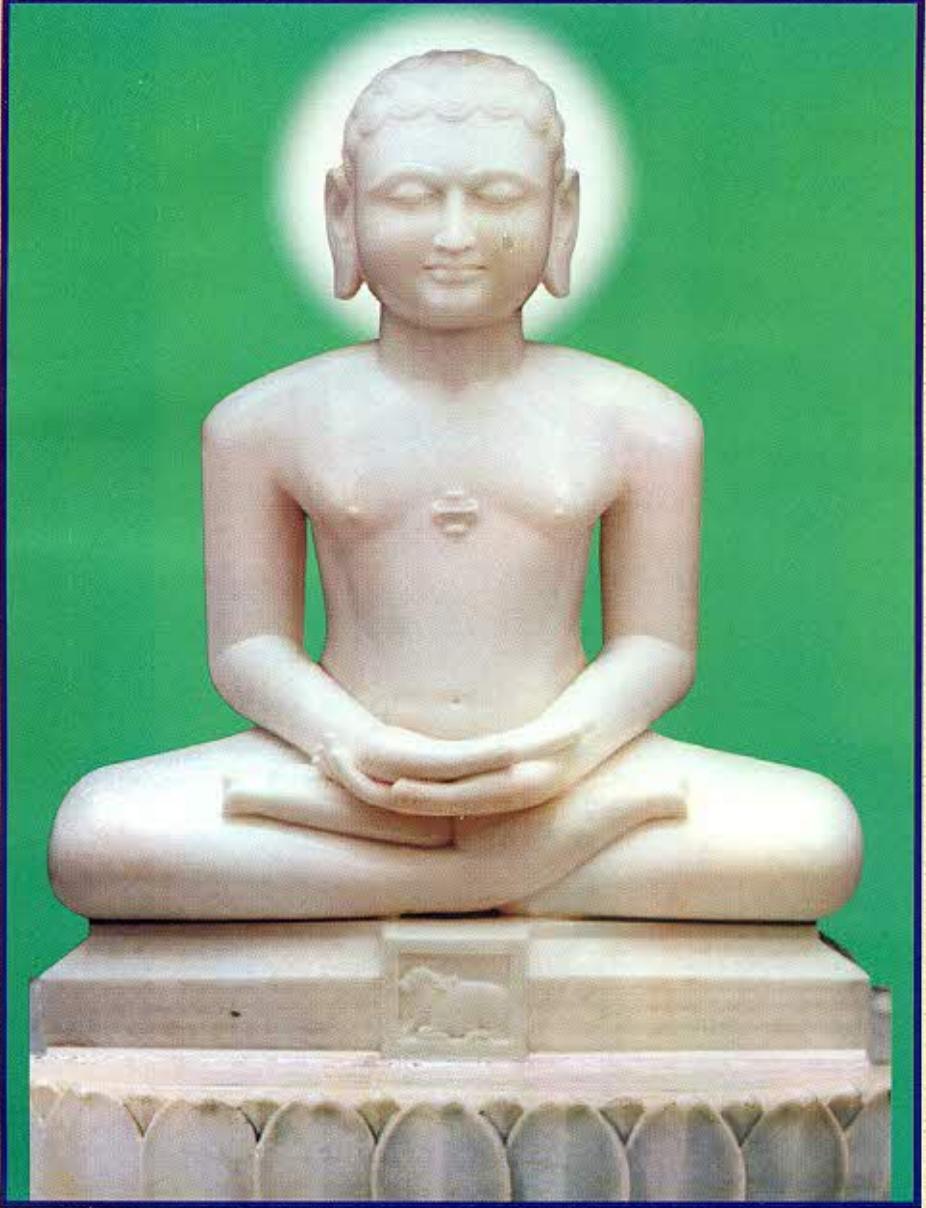
ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಯೋಗಸಾರ ಗ್ರಂಥದ ರಸಾಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಪರಮಪವಿತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂಬ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಪರಿಸಮಾಪ್ತ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಪರ್ಯೂಷಣ ಪರ್ವ

ದಿ. : 19-9-1994

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಪಾಟೀಲ, 'ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಸದನ'

ಶಹಾಪುರ-ಬೆಳಗಾವಿ.

ದೇವಾಧಿದೇವ ಶ್ರೀ ಋಷಭದೇವ ಜಿನಬಿಂಬ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಸುಪ್ರಭಾತ ಸ್ತೋತ್ರಮ್

ಯತ್ಸರ್ಗಾವತರೋತ್ಸವೇ ಯದಭವಜ್ಞನ್ಮಾಭಿಷೇಕೋತ್ಸವೇ |
 ಯದ್ವೀಕ್ಷಾಗ್ರಹಣೋತ್ಸವೇ ಯದಖಿಲ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶೋತ್ಸವೇ ||
 ಯನ್ನಿರ್ವಾಣಗಮೋತ್ಸವೇ ಜಿನಪತೆಃ ಪೂಜಾದ್ಭುತಂ ತದ್ಭವೈಃ |
 ಸಂಗೀತ ಸ್ತುತಿ ಮಂಗಲೈಃ ಪ್ರಸರತಾಂಮೇ ಸುಪ್ರಭಾತೋತ್ಸವ ||೧||

ಶ್ರೀಮನ್ನತಾಮರಕಿರೀಟ ಮಣಿ ಪ್ರಭಾಭೀ, ಆಲೀಢ ಪಾದ ಯುಗ ದುರ್ಧರ ಕರ್ಮದೂರ |
 ಶ್ರೀನಾಭಿನಂದನ ಜಿನಾಜಿತ ಸಂಭವಾಖ್ಯ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೨||

ಭತ್ತ್ರಯ ಪ್ರಚಲ ಚಾಮರ ವೀಜ್ಯಮಾನ, ದೇವಾಭಿನಂದನ ಮುನೇ ಸುಮತೇ ಜಿನೇಂದ್ರ |
 ಪದ್ಮಪ್ರಭಾರುಣಮಣಿ ದ್ಯುತಿಭಾಸುರಾಂಗ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೩||

ಅರ್ಹನುಪಾರ್ಶಕದಲೀದಲವರ್ಣ ಗಾತ್ರ, ಪ್ರಾಲೇಯ ತಾರಗಿರಿ ಮೌಕ್ತಿಕ ವರ್ಣಗೌರ |
 ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ಥಿಕಪಾಂಡುರ ಪುಷ್ಪದಂತ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೪||

ಸಂತಪ್ತಕಾಂಚನರುಚೇ ಜಿನ ಶೀತಲಾಖ್ಯ, ಶ್ರೇಯಾನ್ ವಿನಷ್ಟದುರಿತಾಷ್ಟ ಕಲಂಕಪಂಕ |
 ಬಂಧುಕ ಬಂಧುರರುಚೇ ಜಿನವಾಸುಪೂಜ್ಯ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೫||

ಉದ್ಗಂಡದರ್ಪಕರಿಪೋವಿಮಲಾಮಲಾಂಗ, ಸ್ಥೇಮನ್ನನಂತ ಜಿನನಂತ ಸುಖಾಂಬುರಾಶೇ |
 ದುಷ್ಕರ್ಮಕಲ್ಮಷ ವಿವರ್ಜಿತ ಧರ್ಮನಾಥ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೬||

ದೇವಾಮರೀಕುಸುಮ ಸನ್ನಿಭ ಶಾಂತಿನಾಥ, ಕುಂಢೋದಯಾಗುಣ ವಿಭೂಷಣ ಭೂಷಿತಾಂಗ |
 ದೇವಾಧಿ ದೇವ ಭಗವನ್ನರತೀರ್ಥನಾಥ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೭||

ಯನ್ಮೋಹಮಲ್ಲಮದಭಂಜನ ಮಲ್ಲಿನಾಥ, ಕ್ಷೇಮಂಕರಾವಿತಥ ಶಾಸನ ಸುವ್ರತಾಖ್ಯ |
 ಸತ್ಸಂಪದಾಪ್ರಶಮಿತೋ ನಮಿನಾಮಧೇಯ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೮||

ತಾಪಿಚ್ಛಗುಚ್ಛರುಚಿರೋಜ್ವಲ ನೇಮಿನಾಥ, ಘೋರೋಪಸರ್ಗ ವಿಜಯಿನ್ ಜಿನ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ |
 ಸ್ವಾದ್ವಾನ್ ಸೂಕ್ತಿಮಣಿ ದರ್ಪಣ ವರ್ಧಮಾನ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೯||

ಪ್ರಾಲೇಯನೀಲಹರಿತಾರುಣ ಪೀತಭಾಸಂ, ಯನ್ಮೂರ್ತಿಮವ್ಯಯ ಸುಖಾವಸಥಂ ಮುನೀಂದ್ರಾ |
 ಧ್ಯಾಯಂತಿ ಸಪ್ತತಿಶತಂ ಜಿನವಲ್ಲಭಾನಾಂ, ತ್ವದ್ವಾನ್ತೋಸ್ತು ಸತತಂ ಮಮ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ||೧೦||

ಸುಪ್ರಭಾತಂ ಸುನಕ್ಷತ್ರಂ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ |
ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ದಿನೇ ದಿನೇ ||೧೧||

ಸುಪ್ರಭಾತಂ ಸುನಕ್ಷತ್ರಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರತ್ಯಭಿನಂದಿತಂ |
ದೇವತಾಋಷಯಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ದಿನೇ ದಿನೇ ||೧೨||

ಸುಪ್ರಭಾತಂ ತವೈಕಸ್ಯ ವೃಷಭಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಯೇನ ಪ್ರವರ್ತಿತಂ ತೀರ್ಥಂ ಭವ್ಯ ಸತ್ವ ಸುಖಾವಹಂ ||೧೩||

ಸುಪ್ರಭಾತಂ ಜಿನೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಜ್ಞಾನೋನ್ಮೀಲಿತ ಚಕ್ಷುಷಾಂ |
ಅಜ್ಞಾನ ತಿಮಿರಾಂಧಾನಾಂ ನಿತ್ಯಮಸ್ತಮಿತೋ ರವಿಃ ||೧೪||

ಸುಪ್ರಭಾತಂ ಜಿನೇಂದ್ರಸ್ಯ ವೀರಃ ಕಮಲಲೋಚನಃ |
ಯೇನ ಕರ್ಮಾಟವೀದಗ್ಧಾ ಶುಕ್ಲಧ್ಯಾನೋಗ್ರವಹ್ನಿನಾ ||೧೫||

ಸುಪ್ರಭಾತಂ ಸು ನಕ್ಷತ್ರಂ ಸುಕಲ್ಯಾಣಂ ಸುಮಂಗಲಮ್ |
ತ್ಯಲೋಕೈಹಿತ ಕರ್ತದಣಾಂ ಜಿನಾನಾಮೇವ ಶಾಸನಮ್ ||೧೬||

॥ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥

ಯೋಗಿಸಮ್ರಾಟ ಶ್ರೀ ಯೋಗಿಂದುದೇವ ವಿರಚಿತ

ಯೋಗಸಾರ

ಇಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರದ ನಾನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯೋಗಿಂದುದೇವರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ವನವಿಹಾರಿಯಾದ ಸಂತಶ್ರೇಷ್ಠರು ತಮ್ಮ ಚರಣ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಈ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಭವದ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತ ಆ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಾನುಭವದ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಈ ಯೋಗಸಾರ ಗ್ರಂಥದ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಯೋಗ ಎಂದರೆ ನಿಜ ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಸಾರ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೇನೆ ಯೋಗಸಾರವಿದೆ. ದಿಗಂಬರ ಸಾಧುಗಳು ತತ್ತ್ವದ ಮಂಥನ ಮಾಡಿ ಪೂರ್ಣಸಾರ - ಸಾರವನ್ನೇ ತುಂಬಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಯೋಗಸಾರವು ಪರ್ಯಾಯವಿದೆ; ಆದರೆ ಅದರ ವಿಷಯವು ತ್ರಿಕಾಲಿ ಧ್ರುವ-ಶಾಶ್ವತ, ಶುದ್ಧವಸ್ತುವಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮಂಗಲರೂಪದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, -

ನಿಮ್ಮ-ರೂಪ-ಪರಿಷ್ಕಿಯಾ, ಕಮ್ಮ-ಕಲಂಕ ಡಹೇವಿ

ಅಪ್ಪಾ ಲದ್ಧಲು ಚೇಣ ಪರು, ತೇ ಪರಮಪ್ಪ ಣವೇವಿ ||1||

ನಿರಮಲ ಧ್ಯಾನಾರೂಢದಿ ತಾ ಕರ್ಮಕಲಂಕವ ದಹಿಸಿ

ಪರಮಾತ್ಮತೆಯ ಪಡೆದಿರುವಾ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವಂದಿಪೆನು ||1||

ಅರ್ಥ :- ಯಾರು ಶುದ್ಧ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತ ಕರ್ಮ ಮಲವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಪರಮಾತ್ಮ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಆ ಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಆತ್ಮನು ಶುದ್ಧ ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಮಾನವೇ ಇದ್ದು ಆತನ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ಸಾರ ಎಂದರೆ ಸಿದ್ಧದಶೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗಸಾರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಲಚಾರ್ಯ ಯೋಗಿಂದುದೇವರೆಂಬ ಮಹಾನ ಸಂತರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಯೋಗಸಾರ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಮೊದಲು ಮಂಗಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆ ಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮರನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಭಾವ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರು ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ಆ ಶುದ್ಧ ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೇನೇ ಧ್ಯಾನವಿದೆ. ಆ ನಿರ್ಮಲ ಧ್ಯಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ದೆಸೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಭು ತಾವು ತಿಳಿಯುವ ರೀತಿ ಜಗವೆಲ್ಲವನು ಮುದ್ದಾಗಿ ನೋಡುವಿರಿ ||

ನಿಜ ಸತ್ತಾ ಸಮಾನ ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರನು ಮುದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುವಿರಿ ||

ಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವ ! ತಾವು ತಮ್ಮನ್ನು ಶುದ್ಧ ಸತ್ತಾರೂಪವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಆತ್ಮರುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತಾ ರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ಇನ್ನು ಯಾವನಾದರೂ ಆತ್ಮನು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಏಕಾಗ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮನು ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಕರ್ಮಗಳು ಕ್ಷಯವಾದ ನಂತರ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ನಂತರ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹೊಂದುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮದೇವಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ ಅದುವೇ ಸಮ್ಯಗ್ಧರ್ಮವಿದೆ. ಆ ಸಮ್ಯಗ್ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧಕನು ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ನಂತರ ಪೂರ್ಣ ಧರ್ಮ ದೆಸೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದರ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆನಂದವೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವಂಥ ನಿಜ ಸತ್ತಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮನ ಸುಖವು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬೇಕಾದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಸತ್ತಾ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಮೇಶ್ವರರು ತ್ರಿಕಾಲಿ ನಿಜ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆನಂದವನ್ನೇ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆನಂದದ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ವಿಶೇಷ ರೂಪದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಿರುವ ರೂಪದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಥಾ ಬಾಹ್ಯದ ಉಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದೇ ವಿಧಿಯಿಂದ ಆಗಲಿದ್ದಾರೆ. ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇದು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ವಿಧಿಯಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದಯೆ-ದಾನಾದಿಗಳ ವಿಕಲ್ಪಗಳು ಬರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಅದು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ; ಪರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಅದು ಬಂಧಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಸಂಸಾರವಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಮೊದಲು ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರತೀತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮಾನುಭವ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಆಂತರ್ಯದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ತೊಡಗಿಸಿ ಕರ್ಮ ಕಲಂಕವನ್ನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮವು ಭಸ್ಮವಾಗುವುದರಿಂದ ಧ್ಯಾನವಾಗುವುದೆಂಬುದಾಗಿಲ್ಲ. ಅಸಹಾಯಕವಾದ ಕರ್ಮವೇನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ? ಅದಂತೂ ಜಡವಿದೆ, ನಿಮಿತ್ತವಿದೆ. ನೀನು ವಿಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಕರ್ಮದ ಆವರಣವು ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಆತ್ಮನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಕರ್ಮವು ಹೊರಟುಹೋಗುವುದು. ಕರ್ಮವು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮವೇನು ನಮ್ಮ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಬಲವಂತದಿಂದ ವಿಕಾರ ಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಮಕಲಂಕ ರೂಪದ ಮಲಿನತೆಯನ್ನು ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ನಾಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಕರ್ಮ ರೂಪದಿಂದಿರುವ ಪರ್ಯಾಯವು ಅಕರ್ಮರೂಪವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಅನ್ಯ ಪುದ್ಗಲ ರೂಪವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಅದರ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಆತ್ಮನು ಯಾವಾಗ ಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಅವನು ಕರ್ಮ ಕಲಂಕವನ್ನು ಸುಟ್ಟು

ಹಾಕಿದನೆಂದು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮವಂತೂ ಅಕರ್ಮರೂಪವಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದಲೇ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ, ಆತ್ಮನು ಅದನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದನು - ನಾಶ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದು ಎಂದೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಕರ್ಮವು ಜಡವಿದೆ. ಆತ್ಮನು ಕರ್ಮದ ಕರ್ತೃ-ಹರ್ತೃವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದೇನೆಂದರೆ ವಿಕಾರದ ಸಹವಾಸವಿರುವಾಗ ಕರ್ಮದ ನಿಮಿತ್ತ ರೂಪದ ಆವರಣವಿತ್ತು ಮತ್ತು ವಿಕಾರದ ಸಹವಾಸವು ಹೊರಟು ಹೋದಾಗ ಕರ್ಮದ ಆವರಣವು ಅನ್ಯ ದಶೆಯ ರೂಪವಾಗಿದೆ, ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ ಕಲಂಕವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಶಕ್ತಿರೂಪದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಇದ್ದನು, ಆತನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ವರ್ತಮಾನ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಸಿದ್ಧ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾನು ಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಸಮಯಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಕಾರ ಮೊದಲಾದವು ಯಾವವೂ ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಪೂರ್ಣಾನಂದಸಿದ್ಧಸಮಾನ ಶಕ್ತಿರೂಪನಿದ್ದೇನೆಂದು ಜ್ಞಾನದ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಅವನೇ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಸಿದ್ಧರು ಲೋಕಾಗ್ರದ ಮೇಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಭು ! ದಯಮಾಡಿಸಿರಿ ! ದಯಮಾಡಿಸಿರಿ ! ನನ್ನ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಿರಿ ! ಎಂದು ಆ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಹಹ ! ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಆದರಿಸುವಂಥವರ ಮನೆಯ ಅಂಗಳವು ಅದೆಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾಗಿರಬೇಕು ! ದೊರೆಗಳು ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮನೆಯ ಅಂಗಳವನ್ನು ಅದೆಷ್ಟು ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ! ಅನಂತ ಅನಂತ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ನಾನು ವಂದನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೆ ಅವರ ಹೊರತಾಗಿ ರಾಗದ, ಅಲ್ಪಜ್ಞತೆಯ, ನಿಮಿತ್ತದ ಆದರವನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ಅಂಗಳವನ್ನು ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ ಪ್ರಭು ! ತಾವು ದಯಮಾಡಿಸಿರಿ ! ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಕಲೆಯ ಪ್ರಕಟ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ದಯಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರಭು ! ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗು ಪ್ರಭು ! ಬೇಗ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರಭು ! ಇಂಥ ದೃಷ್ಟಿಯು ಯಾವನದು ಆಗಿದೆ, ಅವನು ಅನಂತ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ತನ್ನ ಪರ್ಯಾಯ ರೂಪದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಅವನೇ ಭಗವಂತರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ 'ಋಷೋ ಅರಹಂತಾಣಂ' ಎಂದರೇನಾಯಿತು, ಆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಯಾವನಿದ್ದಾನೆ, ಎಂಥವನಿದ್ದಾನೆ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಂಥ ನೀನು ಯಾವ ಭಾವದಿಂದ ಆದರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ, ನಿನ್ನ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧತೆಯು ಬಂದಿದೆಯೇನು, ಅದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ 'ಋಷೋ ಅರಹಂತಾಣಂ' ಎಂಬ ಗೀತವನ್ನಂತೂ ಅನಂತ ಕಾಲದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವೆ ; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಿದ್ಧರೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ! ರಾಗ, ಅಲ್ಪಜ್ಞತೆ, ನಿಮಿತ್ತ ಮೊದಲಾದುವಾವವೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ, ಅನಂತ ಸಿದ್ಧರ ಸಮೂಹವೇ ಎಂದರೆ ಸಿದ್ಧ ಪರ್ಯಾಯವೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಯಾರದು ಅಂತರ್ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ, ಅವನೇ ಅನಂತ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಭು ! ತಾವಂತೂ ನಿರ್ಮಲ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅನಂತ ಅನಂದ ಮೊದಲಾದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ತಾವು ಪರಮಾತ್ಮರಿರುವಿರಿ. ನಾನು ತಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ-ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಮಂಗಲಾಚರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಮಾತ್ಮರು ಇಂದ್ರನ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲೈ ಸೋದರನೇ ! ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಸಮಾನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ನೋಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೂರು ಲೋಕದ ಅಧಿಪತಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆನಂದದ ಮೂರ್ತಿ, ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಿರುವಂಥ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಮೂಳೆ-ಮಾಂಸಮಯವಾದ ಅಶುಚಿ-ಕೊಳಕು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿದೆ, ಜನ್ಮ - ಮರಣಗಳು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಇದು ಕಲಂಕವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅಶರೀರಿಯಾಗುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಶರೀರವಿಲ್ಲ, ನಾವು ಒಂದೆಡೆ ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಅಶರೀರಿಯಾಗುವೆವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ - ದೃಢನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯದೇವರು ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗ ಅರಹಂತ ಭಗವಂತರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, -

ಘಾಇ-ಚಲುಕೃಹಂ ಕಿಲು ವಿಲಲು, ಣಂತಚಲುಕೃ ಪದಿಟು
ತಹ ಜಿಣಿಇಂದಹಂ ಪಯ ಣವಿವಿ, ಅಕ್ವಮಿ ಕವ್ವ ಸುಇಟು ||2||

ಘಾತಿ ಚತುಷ್ಪವ ಕ್ಷಯಗೋಸಿ ಧರಿಸಿ ಅನಂತ ಚತುಷ್ಪಯವ
ಆ ಜಿನದೇವನ ಪದಕೆರಿಗಿ ಸುಂದರ ಕಾವ್ಯವ ರಚಿಸುವೆನು ||2||

ಅರ್ಥ :- ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕ್ಷಯ ಮಾಡಿ, ಅನಂತ ಚತುಷ್ಪಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವಂಥ ಆ ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತರುಗಳ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಸುಂದರವೂ ಪ್ರಿಯವೂ ಆದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಈಗ ಭರತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರಹಂತ ಭಗವಂತರು ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮಹಾವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸೀಮಂಧರ ಭಗವಂತರು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಕೇವಲಿಗಳು ವಿರಾಜಮಾನರಿದ್ದಾರೆ. ಆಯ್ಯಾ ! ಈ ಅರಹಂತ ಭಗವಂತರ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಕೇವಲಿಗಳ ಸತ್ತಾವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿರುವುದು ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾತಿದೆ. ಓಹೋ ! ಯಾರು ಅರಹಂತ ಭಗವಂತರ ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣ-ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ, ಅವರನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಾನು ಕೂಡ ಅವರ ಜಾತಿಯವನೇ ಇದ್ದೇನೆಂದು ಅರಹಂತ ಪರಮಾತ್ಮರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರತೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಆಗಲೇ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನವಾದ ನಂತರ ಅವನು ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ತೀರುವನು.

ಯಾರು ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಅನಂತ ಚತುಷ್ಪಯ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರನ್ನು ಅರಹಂತರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರವಚನಸಾರದ ಮೊದಲನೆಯ ಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಭ. ಕುಂದಕುಂದದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ- ಪ್ರಭು ! ನಾನು ತಮಗೆ ವಂದನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದರೆ ತಾವು ಯಾರಿದ್ದೀರಿ ಮತ್ತು ವಂದನೆ ಮಾಡುವವನು ನಾನು ಯಾರಿದ್ದೇನೆಂಬುದರ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನನಗೆ ಇದೆ. ಪ್ರಭು ! ವಂದನೆ ಮಾಡುವಂಥವನು ನಾನು ಜ್ಞಾನ - ದರ್ಶನಮಯನಾದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಿದ್ದೇನೆ, ವಂದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಿಲ್ಲ, ಕರ್ಮವುಳ್ಳವನಿಲ್ಲ, ರಾಗವುಳ್ಳವನಿಲ್ಲ, ನಾನಂತೂ ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾಸ್ವರೂಪದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಿದ್ದೇನೆ. ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾಸ್ವರೂಪ ನನ್ನ ಸತ್ತಾ ಇದೆ. ತಾವು ಪೂರ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮರಿರುವಿರಿ, ನಾನು ತಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪವುಂಟಾಗಿರುವುದು ಇದು ವ್ಯವಹಾರ ನಮಸ್ಕಾರವಿದೆ. ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಾಗುವುದು ಅದು ನಿಶ್ಚಯ ನಮಸ್ಕಾರವಿದೆ. ಪ್ರಭು ! ಅನಂತ ಕಾಲದಿಂದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಸುಖ ಮತ್ತು ವೀರ್ಯಗಳು ಶಕ್ತಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅವನ್ನು ತಾವು ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಜ್ಞಾನವು ನನಗೆ ಇದೆ. ಅರಹಂತರು

ಹೀಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತಾರೆಂಬುದರ ಜ್ಞಾನವು ನನಗೆ ಇದೆ, ಅವರ ಸತ್ತಾವನ್ನು ಸ್ವಿಕಾರ ಮಾಡಿಯೇ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಅಂಥ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಲೋಕನಾಥ ಸರ್ವಜ್ಞ ವೀತರಾಗರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಲಾದ ಮಾರ್ಗದ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಾರ್ಗವಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಪಡೆದವರಿಗೆ ಕೂಡ ಅದರ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತ, ಭಗವಂತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಅರಹಂತ ಪರಮಾತ್ಮರ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಕೂಡ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಎಂಟು ಕರ್ಮಗಳ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು. ಅವರು ನಾಲ್ಕು ಘಾತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ ಅನಂತ ಚತುಷ್ಟಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಂಥ ಜಿನೇಂದ್ರದೇವರ ಚರಣಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಈಗ ಪ್ರಿಯಕರವೂ ಆತ್ಮಹಿತಕಾರಿಯೂ ಆದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಸುಂದರವಾದ ದೋಹಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಈಗ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ನಿಮಿತ್ತ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಸಂಸಾರಹ ಭಯಭೀಯಹಂ, ಮೋಕ್ಷಹಂ ಲಾಲಸಿಯಾಹಂ

ಅಪ್ಪಾ-ಸಂಬೋಹಣ-ಕಯಇ, ಕಯ ದೋಹಾ ಏಕಮಣಾಹಂ ||3||

ಭವದಾ ಭೀತಿಯು ಯಾರಿಗಿದೆ ಮೋಕ್ಷದ ಇಚ್ಛೆಯು ಯಾರಿಗಿದೆ

ಅವರಾತ್ಮನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಚಿತ್ತದಿ ದೋಹವ ರಚಿಸಿದನು ||3||

ಅರ್ಥ :- ಸಂಸಾರದಿಂದ ಭಯಭೀತರಾಗಿರುವವರ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿರುವವರ ಸಲುವಾಗಿ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯೋಜನದಿಂದ ನಾನು ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೋಹಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಂತರಾದ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದುದೇವರು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಯಾರು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಭಯಭೀತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳ ಭಯವುಂಟಾಗಿದೆ, ಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಸ್ವರ್ಗದ ಸುಖವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಂಪದವಿರಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ದಿನಾಲು ಕೋಟ್ಯಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಪದವಿಯಿರಲಿ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರ ಪದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರಲಿ ಇವೆಲ್ಲವು ಕಲ್ಪನೆಗಳಿವೆ, ದುಃಖವಿವೆ. ಈ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತನಿರುವವನು, ಈ ದುಃಖಗಳು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ - ಮರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಸಂಯೋಗಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖರೂಪವಿದೆಯೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿರುವವರ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯದ ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಇವೆ, ಚತುರ್ಗತಿಯ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಭಯಗೊಂಡವರ ಸಲುವಾಗಿ ಇವೆ. ಸಂಸಾರದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಯೋಗಗಳು ದುಃಖರೂಪವಿವೆ. ಚತುರ್ಗತಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಇಂದ್ರಪದದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಕೂಡ ದುಃಖರೂಪವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದ್ರಪದದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಗವೆಲ್ಲವು ದುಃಖರೂಪವಿದೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ಇಂದ್ರಪದವನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಅಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ ಎಂದರೆ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿರತೆ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಅದು ಆಗದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಫಲವು ದೊರಕಿದೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪ್ರಭುವಾದ ನನ್ನ ಆತ್ಮನು ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆನಂದದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಈ ಸಂಯೋಗದ ಫಲವು ದೊರಕಿದೆ ! ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಇನ್ನೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬೇಗ ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಫಲವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದುಃಖವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರಿಗೆ ಚತುರ್ಗತಿಯ ದುಃಖವು ಭೀಕರವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಅಂಥ ಜೀವರುಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಯೋಗಸಾರದ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕಾರು ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವುದಿದೆ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಿದೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಯೋಗಸಾರದ ಉಪದೇಶವು ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಭವದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಕೇವಲ ಭವದಿಂದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿದೆಯೆಂದು ಯಾರ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಢ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಅಂಥವರ ಸಲುವಾಗಿ ನಾವು ಯೋಗಸಾರದ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಯೋಗಿಂದುದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಚತುರ್ಗತಿಗಳ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಸುಖದ ತೀವ್ರ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಯೋಗಸಾರದ ಉಪದೇಶವಿದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ಷಾರಯುಕ್ತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವುದರಿಂದ ಅದು ಅಂಕುರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವರ್ಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ನಮ್ಮ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷದ ತೀವ್ರ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರು ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ, ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನ ಜಾತಿ ಯಾವುದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಆ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಆ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಏನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೀನು ಅತ್ಯಂತ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಭೋಧನೆಯನ್ನು ಆಲಿಸು !

ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನವೇ ಸಂಸಾರದ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಕಾಲು ಅಣಾಇ ಅಣಾಇ ಜಿಲು, ಭವಸಾಯರು ಜಿ ಅಣಂತು

ಮಿಚ್ಯಾ-ದಂಸಣ-ಮೋಹಿಯಲು, ಣ ವಿ ಸುಹ ದುಕ್ಖ ಜಿ ಪತ್ತು ||4||

ಕಾಲ ಅನಾದಿ ಜೀವ ಅನಾದಿ ಭವಸಾಗರ ತಾನಂತವಿದೆ

ಸಲೆ ಮಿಥ್ಯಾಮೋಹದಿ ತಾ ಸುಖವಿನ ದುಃಖವ ಪಡೆದಿಹುದು ||4||

ಅರ್ಥ :- ಕಾಲವು ಅನಾದಿ ಇದ್ದು ಸಂಸಾರೀ ಜೀವವು ಅನಾದಿಯಿದೆ. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವು ಕೂಡ ಅನಾದಿ ಅನಂತವಿದೆ. ಜೀವವು ಮಿಥ್ಯಾ ದರ್ಶನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೋಹಿತವಾಗುತ್ತ ಸುಖವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ದುಃಖವನ್ನೇ ಪಡೆದಿದೆ.

ಕಾಲವು ಅನಾದಿಯಿದೆ, ಸಂಸಾರೀ ಜೀವಗಳೂ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇವೆ. ಮತ್ತು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂಥ ಎಂದರೆ ನಿಗೋದದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಗೈವೇಯಕದವರೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂಥ ದುಃಖೀ ಜೀವಗಳು ಕೂಡ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇವೆ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಯುಂಟಾದರೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಒಂದಿಷ್ಟು ಅನುಕೂಲತೆಯುಂಟಾದರೆ ಹರ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅವೆಲ್ಲ ಜೀವಗಳು ದುಃಖಿಯಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕಬ್ಬದಲ್ಲಿ ರಸ ಮತ್ತು ಸಿಪ್ಪೆ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇವೆ, ಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಕಾಳಿಕೆ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇವೆ, ಎಳೆನಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಡಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇವೆ, ಕಾಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇವೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶುದ್ಧ ದ್ರವ್ಯನಾದ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಲಿನ ದಶೆಯು ಕೂಡ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇದೆ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇರುವಂತೆ ಆತನ ಮಲಿನ ಪರ್ಯಾಯವು ಕೂಡ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇದೆ.

ಆತ್ಮ ವಸ್ತುವು ಶುದ್ಧ ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವಿದ್ದರೂ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಲಿನತೆಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ! ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವವು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅದರ ಮಲಿನ ಪರ್ಯಾಯವು ಕೂಡ ಅನಾದಿಯಿಂದ

ಇದೆ. ಕರ್ಮದ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಮಲಿನತೆಯು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಜೀವವು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇರುವಂತೆ ಅದರ ಸಂಸಾರೀ ಮಲಿನ ದಶೆಯು ಕೂಡ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಲಿನತೆಯು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇರದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆನಂದದ ಅನುಭವವಿರಬೇಕಾಗುವುದು ! ಮತ್ತು ಆ ಮಲಿನತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನಿದೆ ! ನಿಜವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡುವುದು, ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೇನೂ ಉಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವ ಮತ್ತು ಅದರ ಮಲಿನತೆಯು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇದೆಯೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭವ ಸಾಗರವು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇದೆ. ವಿಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪರಿಭ್ರಮಣವು ಕೂಡ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇದೆ. ನರಕದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಬಾರಿ ಹೋಗಿದೆ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಬಾರಿ ಹೋಗಿದೆ, ನಿಗೋದದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಬಾರಿ ಹೋಗಿದೆ, ತಿರ್ಯಂಚದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಬಾರಿ ಹೋಗಿದೆ, ಅನಂತ ಬಾರಿ ಮನುಷ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜೀವವು ಮಿಥ್ಯಾಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತವಾಗುತ್ತ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಭವ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ.

ಜೀವವು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮರೆತು ವ್ಯಾಕುಲವಾಗಿದೆ. ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದಕಂದ, ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಮಹಾ ಪದಾರ್ಥನಾದ ಭಗವಂತನಿದ್ದರೂ ಆತನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಜನ್ಯ ಉಪಾಧಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ, ಬಹಿರ್ಮುಖ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಅಲ್ಪಜ್ಞತೆ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಮಿಥ್ಯಾ ಮನ್ನಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸುಖವಿಲ್ಲದ ಸುಖವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸುಖವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಲ್ಲವು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದಿಂದ ಮೋಹಿತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆಗಿದೆ. ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಅಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿದೆ.

ಮೋಹದ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ತ ಸಂಸಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕರ್ಮದ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಂಸಾರವಿದೆಯೆಂಬ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಪರದಲ್ಲಿ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಫಲಸ್ವರೂಪವಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನವಿದೆ. ಅದುವೇ ಸಂಸಾರವಿದೆ. ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಶುದ್ಧ ಆನಂದಕಂದ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಪ್ರಭು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಸಂಸಾರದ ನಾಶವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಸಮಯವೇ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಮೋಹಿತನಿದ್ದಾನೆ.

ಮೋಹೀ ಪ್ರಾಣಿಯು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅನುಕೂಲ ಸಾಧನಗಳು ದೊರಕಿದರೆ, ನೂರಾರು ರೂ. ವೇತನ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರತಿಕೂಲತೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಹರ್ಷ - ವಿಷಾದ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಮದ್ ರಾಜಚಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಹದಿನಾರನೇ ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ,-

ಭವವು ಮೇಣಧಿಕಾರ ಬೆಳೆದರೆ ಬೆಳೆಯಿತೇನದು ಪೇಳಿಯೇ |

ಪರಿವಾರ ಮೇಣ್ಣಸಾರದ್ದಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತಾನದು ವೃದ್ಧಿಯೇ ||

ಮೊದಲಂತೂ ನನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರವು ಸಾಧಾರಣವಿತ್ತು; ಆದರೆ ಈಗಂತೂ ಅದು ತುಂಬ ಬೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಮೂರ್ಖನಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಕಷಾಯದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವೃಥಾ ಮಿಥ್ಯಾಮನ್ನಣೆ ಮಾಡಿ ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸುಖ-ದುಃಖವಿದೆಯೇನು ? ಅದರಲ್ಲಿ ವೃಥಾವಾಗಿ ಅನುಕೂಲತೆ - ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾಲ. ಜೀವ ಮತ್ತು ಭವಸಾಗರ ಇವು ಮೂರು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ವರ್ತಮಾನದ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೀನಿರುವೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೇ ನೀನು ಮೋಹಿತನಿರುವೆ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವೆ. ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಯೆ, ದಾನ, ವ್ರತ, ಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭಾವವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಒಂದು ಸಮಯದ ರಾಗ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಈ ವಿಪರೀತ ಮನ್ನಣೆಯೇ ಸಂಸಾರದ ಮೂಲ ಕಾರಣವಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಸಪ್ತ ವ್ಯಸನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಪಾಪವೆಂದು ಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗೆ ರಾಗದ ತ್ಯಾಗವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಗದ ವಿವೇಕವು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನವಾದ ನಂತರವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ರಾಗದ ಅವಿವೇಕವು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ವಿಪರೀತ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗದ ತ್ಯಾಗವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಪ್ರಾಣಿಯು ದಯೆ-ದಾನ-ವ್ರತಾದಿಗಳ ರಾಗವನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಯದ ರಾಗ ವಿಕಲ್ಪವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಲಾಭದಾಯಕವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಜೀವನು ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಸೋದರನೇ ! ನಿನ್ನ ಆತ್ಮನು ರಾಗ ರಹಿತನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 'ನಾನು ರಾಗವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ'ವೆನ್ನುವುದಂತೂ ಬಹಿರಾತ್ಮತನವಿದೆ. ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ದಯೆ-ದಾನ ಮೊದಲಾದ ರಾಗ ಭಾವದಿಂದ - ಪುಣ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಧರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವಂಥವನು ರಾಗದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತನಾದ ಜೀವನು ಸುಖವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಸಾವಧಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆನಂದ ಕಂದನಾದ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಮರೆತು ರಾಗ ಮತ್ತು ವಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವಧಾನನಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಯು ಅಂತಿಕ ಸುಖವನ್ನು ಕೂಡ ಪಡೆಯದೆ ಕೇವಲ ದುಃಖವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೆರಡೂ ನಿಜವಾಗಿ ದುಃಖವೇ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಅದು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಸುಖದ ಮಾತು ಇದೆ.

ತನ್ನ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ - ಅಖಂಡ ಜ್ಞಾಯಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ರಾಗದ ಅಂಶವು ಕೂಡ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿಲ್ಲ. ದಯೆ-ದಾನ-ಪಂಚಮಹಾವ್ರತದ ಭಾವ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವ ಇವೆರಡರ ಮೇಳವಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ರಾಗಭಾವವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಎಂದರೆ ರಾಗವು ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಥಕ್ಯಾಗುವಂಥದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವಂಥವನು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಕೇವಲ ದುಃಖಿಯೇ ಆಗುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಆತ್ಮನ ಆನಂದವನ್ನು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಜೀವನು ಲಳಿ ಲಕ್ಷ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಧರಿಸಿ ಮುನಿದೀಕ್ಷೆಯನು ಜೀವನು | ಪಿರಿಯಮಹನಿಯಮಗಳ ತಾನಾ

ಚರಿಸಿ ನೌಗೈವೇಯಕದಿ ಜನಿಸಿಹನು ಪಲವು ಸಲ ||

ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮನ | ಮರೆತು ಭೇದ ಜ್ಞಾನವನು ತಾ |

ಬರಿದೆ ತಪ ಮಾಡಿದರು ಸುಖಲೇಶವನು ಪಡೆಲಿಲ್ಲ ||

ದಿಗಂಬರ ಸಾಧುವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಮೂಲಗುಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೂ ಅದು ರಾಗವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿತವಿದೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವಂಥ ಮೋಹಿತನಾದ ಪ್ರಾಣಿಯು ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನಾನಂದದ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಮಿಥ್ಯಾಶ್ರದ್ಧೆಯೆಂದರೇನು ? ನಾವಂತೂ ಕುದೇವ, ಕುಶಾಸ್ಮ, ಕುಗುರುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವಂತೂ ಪಂಚ ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಂಚ ಮಹಾವ್ರತಗಳಂತೂ

ರಾಗವಿದ್ದು ಅವನು ನಾನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ, ಇವು ನನ್ನವಿವೆ, ಈ ಭಾವಗಳು ನನಗೆ ಹಿತಕರವಿವೆಯೆಂಬ ಮನ್ನಣೆಯು ಸ್ವಯಂ ಮಿಥ್ಯಾಶ್ರದ್ಧೆಯಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಜೀವನು ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ-ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗಂತೂ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದ ವಿಷವೇರಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಆತ್ಮನ ಅಮೃತದ ಸ್ವಾದವು ಸ್ವಲ್ಪಕೂಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವೇ ಮೋಕ್ಷಸುಖದ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಜಇ ಬೀಹಲು ಚಲು-ಗಇ-ಗಮಣಾ, ತಲು ಪರಭಾವ ಚಏಹಿ

ಅಪ್ಪಾ ರ್ಘಾಯಹಿ ಣಿಮ್ಠಲಲು, ಜಿಮ ಸಿವಸುಕ್ತ ಲಹೇಹಿ ||5||

ಇರುತಿರೆ ಚೌಗತಿ ಗಮನ ಭಯ ತೊರೆವುದು ತಾ ಪರಭಾವವನು

ಆತ್ಮನ ನಿರಮಲ ಧ್ಯಾನದಲೆ ಸಾಧಿಸಿಕೋ ಶಿವ ಸೌಖ್ಯವನು ||5||

ಅರ್ಥ :- ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಚತುರ್ಗತಿಗಳ ಭ್ರಮಣದಿಂದ ಭಯಭೀತನಿದ್ದರೆ ಪರಭಾವಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡು ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಲ ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡು, ಅದರಿಂದ ನೀನು ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ರಾಗಗಳಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅವನು ಹಿತಕರವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದೇ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿದೆ. ಆತ್ಮನ ಧರ್ಮದ ಕಾರಣವು ಯಾವುದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -

ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳ ಭಯವುಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಪರ ಭಾವಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು.

ಈಗ ವ್ರತಾದಿಗಳ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ನಾವು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇವೆಂದು ಅದೆಷ್ಟೋ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಈಗಂತೂ ನೀವು ಆತ್ಮನ ಅನಾದರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ ! ದಯೆ, ದಾನ, ವ್ರತ ಮೊದಲಾದವು ಆತ್ಮಹಿತದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಗವಂತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದನ್ನಂತೂ ನೀವು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಭಗವಂತರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೂಡ ನೀವು ಅನಾದರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದು ಭಗವಂತರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಇದೆಲ್ಲವು ಶುದ್ಧ ಭ್ರಮೆಯಿದೆ.

ಯಾವನೋ ಓರ್ವನ ಎತ್ತು ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು, ಅದರ ಯಜಮಾನನು ತನ್ನ ಎತ್ತು ಹುಡುಕುತ್ತ ಕಮ್ಮಾರನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಎಲೈ ಸೋದರನೇ ! ನಾನು ಒಂದು ಬಾರಿ ಎತ್ತನ್ನು ಬೀಜ ಹೊಡೆದು ನಪುಂಸಕ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ತಂದಿದ್ದೆನು. ಅದರಿಂದ ಅದು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಮ್ಮಾರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ- ಸೋದರನೇ ! ಬೀಜ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ತುಂಬ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ ಎಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಪುನಃ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೇನು ? ಅದು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಸುಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರಿಗೆ ಚತುರ್ಗತಿಯ ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಯೋನಿಗಳ ದುಃಖವಾಗಿದೆ ಅವರು ಪುನಃ ಆ ಗತಿಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಯೋಗಸಾರದ ಉಪದೇಶವಿದೆ.

ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಿನಗೆ ಭವ ಭ್ರಮಣದ ದುಃಖವೆನಿಸಿದ್ದರೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಪ್ರಭುವಾದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಹೊರತಾಗಿ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳ ಭಾವ, ವ್ರತಾದಿಗಳ ಶುಭರಾಗ, ಇಷ್ಟತ್ತೆಂಟು ಮೂಲ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಭಾವ ಮತ್ತು ಮಂದ ಕಷಾಯದಿಂದ ಶುದ್ಧತೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದೆಂಬ ಮನ್ನಣೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿವೆ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪ್ರಕೃತಿ ಬಂಧವಾಗುವಂಥ ಭಾವ, ವ್ಯವಹಾರ ರತ್ನತ್ರಯದ ಭಾವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರ ಭಾವಗಳಿವೆ. ಇವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು, ಇವು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರನಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಭಾವಗಳು ಪರಭಾವಗಳವೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಮಾತಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ

ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಹಾರ ಪಾಲಿಸುವುದೆಂದರೆ ವಿಭಾವವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೆಂದಲ್ಲವೇ ! ರಾಗದ ಮಂದತೆಯಿಂದ ಕಷಾಯದ ಮಂದತೆಯಿಂದ ಶುದ್ಧತೆಯಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವುದು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಿದೆ. ಶುಭದಿಂದ ಶುದ್ಧತೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಶುಭವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಾಗಲೇ ಶುದ್ಧತೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಯರೇ ! ತಮಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳು ದುಃಖರೂಪವೆನಿಸಿದ್ದರೆ ಶುಭಾಶುಭ ಭಾವಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರಿ. ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯದ ರೂಪದಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಪರಭಾವಗಳನ್ನು ದ್ರವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಿರಿ. ವ್ಯವಹಾರ ರತ್ನತ್ರಯದ ವಿಕಲ್ಪವು ಕೂಡ ಪರಭಾವವಿದ್ದು ಅದನ್ನೂ ತೊರೆದು ಬಿಡಿರಿ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿನ ಮನೆ-ಮಠಗಳ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವು ನಿನ್ನವು ಎಂದಿದ್ದವು !

ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವೇ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವಿದೆ.

ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಅನಾದಿ ಅನಂತ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ, ಸ್ವಸ್ವತ್ತಾದಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನ, ಪೂರ್ಣಾನಂದದ ಪ್ರಭು ಕೇವಲಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ತುಂಬಿದ ತತ್ತ್ವನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಅನಂತ ನಿರ್ಮಲ ಗುಣಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ, ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡು. ಆತ್ಮನು ವಸ್ತುವಿದ್ದು ಧ್ಯಾನವು ಪರ್ಯಾಯವಿದೆ. ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತಾದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದೇ ನಿಜವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವಿದೆ. ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರ ಇವು ಮೂರೂ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತಾದ ಆದರ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಧ್ಯಾನವಿದೆ, ಮತ್ತು ಇಂಥ ಧ್ಯಾನವೇ ನಿಜವಾಗಿ ಸಂವರ-ನಿರ್ಜರೆ ತತ್ತ್ವವಿದೆ.

ಆತ್ಮ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಸಮಯದ ಪರ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ ರೂಪನು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಪೂರ್ಣಾನಂದದ ಪ್ರಭು ಇದ್ದಾನೆ. ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗಿ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದ ಗಂಧ ಕೂಡ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಖಂಡಾನಂದ ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರವಾಗುವುದರ ಹೆಸರು ಸಾಮಾನ್ಯವಿದೆ.

'ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಾಣಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಃ' ಎಂದು ತತ್ತಾರ್ಥಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವು ಮೂರು ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಮೂಲ ಗುಣಗಳು ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವಲ್ಲ, ಅವು ಪರಭಾವಗಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಆತ್ಮನೆಂದರೆ ಯಾವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು, ಅನಂತರ ಅವನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡೆಂದು ಶ್ರೀ ಯೋಗಿಂದುದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಂದರೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸು, ಎಂದರೇನೇ ನೀನು ಶಾಂತಿ ಹಾಗೂ ಶಿವಮುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಉಪಾಯವು ವೀತರಾಗ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಇತರತ್ರವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

ಆತ್ಮನ ಪರ್ಯಾಯಗಳು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವರು ಅನಾದಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಲ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ ಅಸತ್ಯವಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆತ್ಮನು ಕೇವಲ ಮಲಿನನೇ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅವರದೂ ಕೂಡ ಅಸತ್ಯವಿದೆ.

ಈಗ ಆತ್ಮನ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ತಿ-ಪಯಾರೋ ಅಪ್ಪಾ ಮುಣಹಿ, ಪರು ಅಂತರು ಬಹಿರಪ್ಪು
ಪರ ರ್ಪಾಯಹಿ ಅಂತರ-ಸಹಿಲು, ಬಾಹಿರು ಚಯಹಿ ಣಿಭಂತು ||6||

ಮೂತರ ಆತಮನೆಂದರಿದು ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯ ತೊರೆಯುವುದು
ಅಂತರ ಆತ್ಮನು ತಾನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನು ಧ್ಯಾನಿಪುದು ||6||

ಅರ್ಥ :- ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮ, ಬಹಿರಾತ್ಮನೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಶಂಕೆ ಅಥವಾ ಭ್ರಾಂತಿರಹಿತನಾಗಿ ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡು.

ಪರ್ಯಾಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ದ್ರವ್ಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಂತೂ ತ್ರಿಕಾಲಿ ಏಕರೂಪ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಯಿದ್ದು, ಆ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಮಲತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಲ್ಲವೂ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಬಹಿರಾತ್ಮತೆ ಎಂದರೆ ಪುಣ್ಯ - ಪಾಪದ ರಾಗವನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಇದು ಅವನ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ, ಅಂತರಾತ್ಮತೆ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮನು ಶುದ್ಧನಿದ್ದಾನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದು ಕೂಡ ಅವನ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ, ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮತೆಯಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು ಅದು ಕೂಡ ಅವನ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ.

ಶಕ್ತಿರೂಪದಿಂದಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಆತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಸಾದಿ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರ್ಯಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶಕ್ತಿರೂಪದಿಂದ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನೊಳಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯಂತೂ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪೂರ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮರಾದವರ ಮಾತಿದೆ.

ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಶುದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವು ಈಗ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ನಾನು ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನೇ ಇದ್ದೇನೆಂದು ತನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆ - ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಮಲ ಪರ್ಯಾಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಂತರಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಪೂರ್ಣ ಶುದ್ಧ ನಿರ್ಮಲಾನಂದನಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ದಯೆ-ದಾನ-ವ್ರತ ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದೇಹದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಹಿತಕರವೆಂದು ನಂಬುವುದು, ಕರ್ಮಜನ್ಯ ಉಪಾಧಿಯ ಸಂಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಲ್ಬುಷಿತ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗುವುದು, ಪರದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯತೆಯಿಸುವುದು, ಅಂತರ್ಯದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗದೆ ಆತ್ಮಸ್ವಭಾವದಿಂದ ವಿಪರೀತವಾದಂಥ ಶುಭಾಶುಭ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಫಲದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷ - ವಿಷಾದ ಮಾಡುವುದು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಇವೆಲ್ಲವು ಬಹಿರಾತ್ಮ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯ ಲಕ್ಷಣವಿವೆ.

ಆರು ಖಂಡಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತೊಂಭತ್ತಾರು ಸಹಸ್ರ ರಾಣಿಯರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಬಾಹ್ಯ ತ್ಯಾಗವು ಕಂಡು ಬರದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಗದ ವಿವೇಕ ಹಾಗೂ ರಾಗದ ತ್ಯಾಗವು ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ರಾಗದ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನ ಏಕತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗದ ತ್ಯಾಗವು ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹಿರಾತ್ಮನು ನನ್ನ ದಿಗಂಬರ ಮುನಿಯಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಮೂಲಗುಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಮೈಯ ಚರ್ಮವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಲಿದು ಮೈಮೇಲೆ ಕ್ಷಾರ ನೀರನ್ನೆರಚಿದರೂ ಕ್ರೋಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಗದ ಜತೆ ಏಕತ್ವಬುದ್ಧಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆ.

ರೋಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಯಿತ್ತು, ಈಗ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಿರೋಗತೆಯಾಗಿದೆ. ಹಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅನುಕೂಲತೆಯಂತೂ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈಗ ನಾನು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವೆನು. ಎಂದು ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ರಜಕಣದಿಂದ ಹಿಡಿದು ವೈಮಾನಿಕದ ಬಾಹ್ಯ ಋದ್ಧಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕೂಲತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಯ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದೆನಿಸಿರುವುದು, ಹೀಗೆ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ.

ಸಂದೇಹ ರಹಿತನಾಗಿ ಈ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಎಂದರೆ ಬಹಿರಾತ್ಮತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು. ಶುಭಾಶುಭ ಭಾವದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕೂಲತೆ ರೂಪವಾದ ಉಲ್ಬುಷಿತ ವೀರ್ಯವನ್ನು

ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು. ಶ್ರದ್ಧೆ-ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಿರಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ತ್ಯಾಗ ಹಾಗೂ ಅಂತರಾತ್ಮನ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡು. ಅಂತರಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹೆಸರೇ ಮೋಕ್ಷ-ಮಾರ್ಗವಿದೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಂತರ್ಯದ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂತನೈಗಮನಯದಿಂದ ಅಂತರಾತ್ಮತೆ ಹಾಗೂ ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯಿದ್ದರೂ ಇದು ಪ್ರಕಟ ಪರ್ಯಾಯದ ಮಾತಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದು ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಈ ಗಾಢೆಯ ಸಾರವಿದೆ.

ಈಗ ಬಹಿರಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಮಿಚ್ಛಾ-ದಂಸಣ-ಮೋಹಿಯಲು, ಪರು ಉಪ್ಪಾ ಣ ಮುಣೇಇ
ಸೋ ಬಹಿರಪ್ಪಾ ಜಿಣ-ಭಣಿಲು, ಪುಣ ಸಂಸಾರು ಭಮೇಇ ||7||

ಮೋಹಿತ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿ ತಿಳಿಯನು ತಾ ಪರಮಾತ್ಮನನು
ಬಹಿರಾತ್ಮನೆಂದರು ಜಿನರವಗೆ ಸಂಸಾರದಲಿ ತಿರುಗುವನು ||7||

ಅರ್ಥ :- ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಬಹಿರಾತ್ಮನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಶ್ರೀ ಜಿನೇಂದ್ರ ದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಜೀವನು ರಾಗವನ್ನು, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಫಲವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪದ ಫಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ದುಃಖಿಯಿದ್ದೇನೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮದ ವಿಕಾಸವಾದಾಗ ತನ್ನನ್ನು ಪಂಡಿತನೆಂದು ಮನ್ನಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾಶ್ರದ್ಧೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಹಂಕಾರದ ಪುಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇವು ನಾನಿದ್ದೇನೆ, ಇವು ನನ್ನವೆವೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ತ್ರಿಕಾಲ ಶುದ್ಧ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಅನಂತಸುಖ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅಲ್ಪಜ್ಞ ಅವಸ್ಥೆ, ರಾಗದ ಅವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಅನುಕೂಲ - ಪ್ರತಿಕೂಲ ಸಂಯೋಗಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವೀಕಾರದಲ್ಲಿ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

ತಾನು ಅನಂತ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮರೆತು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನಾದರೆ ನಾನು ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದೇನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಮದ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅನಾಕುಲ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪದ ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದೆ ಅನಂತ ಪ್ರಕಾರದ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರಕಾರದ ಶುಭಾಶುಭ ರಾಗಾದಿಗಳೆಲ್ಲವು ಕರ್ಮಫಲದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಿದೆ. ಅವೇನು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಪ್ರಾಣಿಯು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹರ್ಷಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದರೆ ನಾನು ತೇರ್ಗಡೆಯಾದೆನೆನ್ನುತ್ತಾನೆ! ಆದರೆ ಅದಂತೂ ಕರ್ಮ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಫಲವಿದೆ, ಅದೇನು ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಒಂದು ಸಮಯದ ಅಲ್ಪಜ್ಞತೆಯನ್ನು, ವಿಕಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಸಂಯೋಗಗಳನ್ನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ.

ಹೇಗೆ ಮದ್ಯ ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಆ ಮದ್ಯ ಕುಡಿಕನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಮದ್ಯ ಕುಡಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಂತೂ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ - ಆನಂದದ ಆಗರನಿದ್ದಾನೆ, ಆದಾಗ್ಯೂ ಇಂಥ ಆತ್ಮನ ಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡದೆ, ಇಂಥ ಮಹಾನ ಸತ್ತಾವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡದೆ, ಅಲ್ಪಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು-ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿರುವಂಥವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತ ಸ್ವಭಾವದ ಪ್ರತೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಹ್ಯದ ಪ್ರತೀತಿಯಿರುವವನನ್ನು ಬಹಿರಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಹೀನಾಧಿಕವಾಗಿ ದೊರಕುವುದು, ಒಳಗೆ ಶುಭಾಶುಭ ಭಾವಗಳು ಹೀನಾಧಿಕವಾಗಿರುವುದು, ಪರಲಕ್ಷೀ ಜ್ಞಾನದ ವಿಕಾಸವು ಹೀನಾಧಿಕವಾಗಿ ಆಗುವುದು ಇವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಧ್ರುವಸ್ವರೂಪ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತಾನಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಆ ಬಹಿರಾತ್ಮನು ಅನಂತ ಕಾಲದಿಂದ ಆಖಂಡವಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ.

ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಜ್ಞಾನ-ಆನಂದದ ಪಿಂಡನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಯಂ ಇದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ವರ್ತಮಾನ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಜ್ಞತೆ, ಅಲ್ಪದರ್ಶನ, ಅಲ್ಪವೀರ್ಯ, ವಿಪರೀತತೆ, ಸಂಯೋಗಗಳ ಅನುಕೂಲತೆ - ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಗಳು ಇವೆ. ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥವನನ್ನು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ ಬಹಿರಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ ಬಹಿರಾತ್ಮನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವಂಥ ಭಾವವುಳ್ಳವನಿದ್ದಾನೆ.

ಈಗ ಅಂತರಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಜೋ ಪರಿಯಾಣಇ ಅಪ್ಪ ಪರು, ಜೋ ಪರಭಾವ ಚಏಇ
ಸೋ ಪಂಡಿಲು ಅಪ್ಪಾ ಮುಣಹಿ, ಸೋ ಸಂಸಾರ ಮುಏಇ ||8||

ಪರಮಾತ್ಮನನು ತಿಳಿದವನು ಪರಭಾವವನುರೆ ತೊರೆದವನು
ಪರಿಣತ ಆತ್ಮನಿಹನವನು ಸಂಸಾರವನು ತ್ಯಜಿಸುವನು ||8||

ಅರ್ಥ :- ಯಾವನು ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರವನ್ನು ಎಂದರೆ ತನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನುಳಿದು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಅವನೇ ಪಂಡಿತನಿದ್ದಾನೆ, ಭೇದ-ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಅಂತರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವನೇ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಯಾವನು ಪೂರ್ಣಾನಂದನೂ, ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನವನ್ನು, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು, ಪರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಯಾವನಿಗೆ ಆತ್ಮ ಹಾಗೂ ಪರಪದಾರ್ಥಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಭೇದಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ ಅವನು ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವದ ಆಶ್ರಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪರದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ವ್ಯವಹಾರ ರತ್ನತ್ರಯದ ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅವನು ಪರಭಾವಗಳ ತ್ಯಾಗಿಯಿದ್ದಾನೆ, ಶೂರವೀರನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಭೇದ-ವಿಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ.

ಜ್ಞಾನವು ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿ-ಅಧಿಕವಿರಲಿ, ಹನ್ನೊಂದು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡಿರಲಿ ಅಥವಾ ಓದಿಕೊಳ್ಳದಿರಲಿ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿ ಅಥವಾ ಕೊಡದಿರಲಿ ಅವುಗಳ ಜತೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯಜ್ಯೋತಿ ಪೂರ್ಣಾನಂದದ ಪ್ರಭುವಾದ ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಆದರಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಅವನ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ ಅವನಿಗೆ ನಿಜವಾದ ತ್ಯಾಗವಿದೆ. ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವದ ಅವಲಂಬನೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಾಗದ ತ್ಯಾಗವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ರಾಗದ ತ್ಯಾಗವಿಲ್ಲದೆ ನಿಜವಾದ ತ್ಯಾಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾವನಿಗೆ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಗಾದಿಗಳ ಆದರವು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದೆ ಅವನಿಗಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸಾರವು ಗ್ರಹಣರೂಪದಿಂದ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ, ಅವನಿಗೆ ಅಂಶ ಮಾತ್ರವೂ ರಾಗದ ತ್ಯಾಗವಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣಾನಂದದ ಪ್ರಭು ಅನಂತಗುಣಗಳ ಪಿಂಡನಾದಂಥ ಆತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗೆ ಆದರವಿದೆ, ಅನುಭವವಿದೆ, ಇವನೇ ನಾನಿದ್ದೇನೆಂದು ಸ್ವಭಾವದ ಗ್ರಹಣವು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದೆ ಅವನನ್ನು ಪಂಡಿತ, ಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರು ಖಂಡಗಳ ಅಧಿಪತ್ಯವಿರಲಿ, ತೊಂಭತ್ತಾರು ಸಹಸ್ರ ಪತ್ನಿಯಿರಲಿ, ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಮಕುಟಬದ್ಧರಾಜರು ನತಮಸ್ತಕರಾಗಿರಲಿ, ತೊಂಭತ್ತಾರು ಕೋಟಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರಲಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿರಲಿ, ಇಂದ್ರನ ಇಂದ್ರಾಸನವಿರಲಿ, ಇವೆಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರರೂಪವಾಗಿ ಭಾಸವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನಿಗಂತೂ ಪೂರ್ಣ ಆತ್ಮನದೇ ಆದರವು ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನು ತಿಲ-ತುಷ, ಮಾತ್ರವೂ ಪರವನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಪರವಸ್ತುವು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ದೃಢ ನಿರ್ಣಯವು ಅವನಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಬಹಿರಾತ್ಮನಿಗೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಂಗೋಟಿಯೂ ಕೂಡ ಇರದೆ ನಗ್ನಾವಸ್ಥೆಯಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾನಂದದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಆತ್ಮನ ಆದರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನಿಗೆ ರಾಗಾಂಶದ್ದು ಕೂಡ ಆದರವಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಆದರವಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವು ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ತ್ಯಾಗವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪರ ಭಾವಗಳು ಬಿಟ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಪರಭಾವಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದು ! ಪರ ಭಾವಗಳ ಆದರವುಳ್ಳವನಿಗಂತೂ ಪರಮಸ್ವಭಾವಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ತ್ಯಾಗವೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ರಾಜ್ಯವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರನ ಇಂದ್ರಾಸನವಿರಲಿ, ಆದರೆ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವದ ಅಧಿಕತೆಯ -ಮಹಿಮೆಯ ಎದುರು ಬಾಹ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ಶುಭಾಶುಭ ಭಾವಗಳು, ಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಭಾವದಿಂದ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ ಅವೆಲ್ಲ ಭಾವಗಳದ್ದೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗವು ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರವಾಗುವುದರಿಂದಲೇ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗಿಯು ನಗ್ನ ಮುನಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಅಂಶದ ತ್ಯಾಗ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ತ್ಯಾಗವಿದೆಯೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ತ್ಯಾಗವಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಭೋಗವಿದೆ. ಯಾವನಿಗೆ ರಾಗದ ಒಂದು ಕಣದ ಆದರವಿದೆ ಅವನಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕುಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಭೋಗವಿದೆ.

ಯಾರು ಪರಭಾವಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಅಂತರಾತ್ಮರಿದ್ದು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಬಹಿರಾತ್ಮನು ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು - ಕರ್ಮದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವನು

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವದ ಅಧಿಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯದ ಅಧಿಕತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ನವೀನ ಕರ್ಮಗಳು ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ ಆದರಿಂದ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಅನುಭವ ಮಾಡುತ್ತ 'ಪ್ರಗಟ ಲಹೆ ಭವಪಾರ' ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಅನುಭವ ಮಾಡುವಂಥವನು, ಪರಭಾವದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಂಥವನು ಕ್ರಮ-ಕ್ರಮದಿಂದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವನು ಅವನಿಗೆ ಸಂಸಾರವು ಉಳಿಯಲಾರದು. ಇಂಥ ಜೀವನನ್ನು ಪಂಡಿತ, ಜ್ಞಾನೀ, ಶೂರವೀರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ, ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಣಿಮ್ಮಲು ಣಿಕ್ಕಲು ಸುದ್ಧ ಜಿಣು ವಿಣ್ಣು ಬುದ್ಧ ಸಿವ ಸಂತು
ಸೋ ಪರಮಪ್ಪಾ ಜಿಣ-ಭಣಿಲು ಏಹಲು ಜಾಣಿ ಣಿಭಂತು ||9||

ನಿರಮಲ ನಿಷ್ಕಲ ಜಿನ ಶಿವ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧ ವಿಷ್ಣು ಶಾಂತನನು
ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದರು ಜಿನರವಗೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹದಿ ತಿಳಿ ನೀನು ||9||

ಅರ್ಥ :- ಯಾರು ಕರ್ಮಮಲ ಹಾಗೂ ರಾಗಾದಿ ಮಲದಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ, ಯಾರು ನಿಕಲ ಎಂದರೆ ಶರೀರ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ, ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಅಭೇದ ಏಕರಿದ್ದಾರೆ, ಆತ್ಮನ ಸಮಸ್ತ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದಾರೆ, ವಿಷ್ಣು ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸರ್ವಲೋಕಾಲೋಕ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಎಲ್ಲವುಗಳ ಜ್ಞಾತಾ ಇದ್ದಾರೆ, ಬುದ್ಧ ಎಂದರೆ ಸ್ವ-ಪರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂಥವರಿದ್ದಾರೆ, ಶಿವ ಇದ್ದಾರೆ, ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಿದ್ದಾರೆ, ಪರಮಶಾಂತ ಹಾಗೂ ವಿತರಾಗರಿದ್ದಾರೆ ಅವರೇ ಪರಮಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆಂದು ಜಿನೇಂದ್ರದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೀನು ಸಂದೇಹರಹಿತನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು.

ಬಹಿರಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಅಂತರಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಿ ಈಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೋಹ-ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾದವನು ಪರಮಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ ಪರದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿಂದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳು ಹೊರಟು ಹೋಗಿವೆ. ಆದರೆ ಸ್ಥಿರತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣರೂಪವಾಗಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅವು ಕೂಡ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣರೂಪದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿವೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಂಟು ಕರ್ಮಗಳ ರೂಪದ ರಜಕಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಮಲಿನ ಭಾವಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡೆದು ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ.

ಕಲ ಎಂದರೆ ಶರೀರ ರಹಿತನಿರುವವನನ್ನು ನಿಕಲ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ ! ಆದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ನೋಕರ್ಮಗಳಿಲ್ಲ, ರಾಗ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಕರ್ಮಗಳಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ - ಅಭೇದ ಏಕನಿರುವವನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಕರ್ಮರೂಪದ ಶತ್ರುಗಳಿದ್ದವು, ಅವನ್ನು ಜಯಿಸಿರುವುದರ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಜಿನೇಂದ್ರರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮರನ್ನು ವಿಷ್ಣುವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನ ರಚನೆ ಮಾಡುವವನು ವಿಷ್ಣುವಲ್ಲ. ಭಗವಾನ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಂದು ಸಮಯದ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮೂರುಕಾಲ, ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾತಾನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯುಗಪತ್ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ವಿಷ್ಣುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವಂತರ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯ ಸ್ವೀಕಾರವು ದ್ರವ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೋದಲ್ಲದೆ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಒಂದು ಸಮಯದ

ಜ್ಞಾನ ಪರ್ಯಾಯದ ಮಹಾನತೆಯು ಎಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಮೂರು ಕಾಲ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಯುಗಪತ್ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಜ್ಞಾನಪರ್ಯಾಯದ ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ರಾಗವು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೇನು ? ರಾಗದ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಸ್ವೀಕಾರವಾಗುವುದೇನು ? ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಪರ್ಯಾಯದ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಸ್ವೀಕಾರವಾಗುವುದೇನು ? ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ವಭಾವಿಯಾದ ಆತ್ಮನ ಆಶ್ರಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ವಭಾವಿಯಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಪರ್ಯಾಯದ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ವೀತರಾಗ ಪರ್ಯಾಯವು ಕೂಡ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಬಿಡುವುದು, ಇದರ ಹೆಸರು ಪುರುಷಾರ್ಥವಿದೆ. ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಅದೇನು ಭೂಮಿ ಅಗೆಯುವುದು ಅಥವಾ ಭಾರ ಹೊರುವುದು ಅಲ್ಲ. ಆಂತರ್ಯದ ದಶೆಯು ಪರಕರ್ತೃತ್ವರೂಪವಿತ್ತು ಅದು ಅಕರ್ತೃತ್ವರೂಪ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾತಾರೂಪವಾಗುವುದೇ ಪುರುಷಾರ್ಥವಿದೆ.

ಅನ್ಯಮತದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತನು ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮೂರು ಲೋಕದ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನೇ ವಿಷ್ಣುನಿದ್ದಾನೆ. ನಿಜ-ಪರತತ್ವಗಳನ್ನು ಭೇದಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವವನೇ ಬುದ್ಧನಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮತ್ತು ಲೋಕಾಲೋಕಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ಕ್ಷಣಿಕವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವನು ಬುದ್ಧನಲ್ಲ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೇ ಶಿವವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಶಾಂತರಿದ್ದಾರೆ, ಪರಮ ವೀತರಾಗ ದಶೆಯ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೇ ಶಿವರಿದ್ದಾರೆ. ವೀತರಾಗ ಅಕಷಾಯ ಸ್ವಭಾವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಂತರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನೇ ಜಿನೇಂದ್ರದೇವರು ಪರಮಾತ್ಮರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಭ್ರಾಂತಿರಹಿತನಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವು ಶಕ್ತಿರೂಪದಿಂದ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು ಮತ್ತು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು. ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ನಿಜವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಬಹಿರಾತ್ಮನು ಪರವನ್ನು ತನ್ನ ರೂಪವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ದೇಹಾದಿಲು ಚೇ ಪರ ಕಹಿಯಾ ತೇ ಅಪ್ಪಾಣು ಮುಣೇಇ

ಸೋ ಬಹಿರಪ್ಪಾ ಜಿಣಭಣೆಲು ಪುಣು ಸಂಸಾರು ಭಮೇಇ ||10||

ದೇಹಾದಿಗಳು ಪರವಿರಲು ಸಹ ನಿಜವೆಂದೇ ತಾನರಿವವನು

ಬಹಿರಾತ್ಮನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವನೆಂಬುದು ಜಿನವಚನ ||10||

ಅರ್ಥ :- ಶರೀರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಆತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ರೂಪವಾಗಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆಂದು ಶ್ರೀ ಜಿನೇಂದ್ರದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಆತ್ಮನು ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಅಖಂಡ ಅಭೇದ ಪದಾರ್ಥನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಶರೀರ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಮನೆ, ಕೀರ್ತಿ, ಶರೀರದ ಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಭಾವಗಳೆಲ್ಲವು ನನ್ನವಿಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವಂಥವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ-ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆ-ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಜ್ಞಾನ ಆನಂದ ಮೊದಲಾದ ತ್ರಿಕಾಲಿ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಂಥ ಆ ಶುಭಾಶುಭ ವಿಕಲ್ಪಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳು, ಲೇಶ್ಯೆಗಳು, ಪಟ್ಯಾಯಗಳು, ಕಷಾಯಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭಾವಗಳೆಲ್ಲವು ಪರಭಾವಗಳಿವೆ. ಶ್ರಾವಕನ ಆರು ಅವಶ್ಯಕದ ಭಾವಗಳು,

ಮುನಿಯ ಪಂಚ ಮಹಾವ್ರತಾದಿಗಳ ಭಾವಗಳೆಲ್ಲವು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಆತ್ಮನಿಂದ ಬಾಹ್ಯವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಕೂಡ ಶುಭಾಚರಣದ ಭಾವಗಳು ಬರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ್ನು ಹಿತಕರವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲ, ಔದಯಿಕ ಭಾವದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಆಂತರ್ಯದ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನಾಚಾರ, ದರ್ಶನಾಚಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಶುಭ ವಿಕಲ್ಪಗಳೆಲ್ಲವು ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಾನಂದದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಆಗಲು ಕೂಡ ಇವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವು ಕೂಡ ಬಹಿರ್ಭಾವಗಳಿವೆ.

ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಖಂಡ ಆನಂದಕಂದ ಅಭೇದ ಚಿದಾನಂದದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ಯಾವುದರ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವಿದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೆ ಆತ್ಮನಿಂದ ಬಾಹ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತು ವಿಕಲ್ಪ ಮೊದಲಾದವು ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ, ಉತ್ಪನ್ನವಾದರೂ ಅವು ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅವನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾಧನ ರೂಪದಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ದಯೆ-ದಾನಾದಿ ಶುಭ ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅಥವಾ ವಿಭಾವಗಳನ್ನು ಸಾಧನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅಥವಾ ನನ್ನ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಇವು ಇವೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ.

ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವಂಥ ಅನುಕೂಲ ಸಂಯೋಗಗಳನ್ನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವವನು ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಧನವು ಮೇಣಧಿಕಾರ ಬೆಳೆದರೆ ಬೆಳೆಯಿತೇನದು ಪೇಳಿಯೇ |

ಪರಿವಾರ ಮೇಣ್ಣಸಾರದಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತಾನದು ವೃದ್ಧಿಯೇ ? ||

ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನ ಇಡೀ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಯಷ್ಟು ಅನೇಕ ಗಂಟುಗಳಿದ್ದವು. ಮತ್ತು ಅವು ಮರಣದ ಪರ್ಯಂತ ಇದ್ದವು. ಆ ಗಂಟುಗಳು ನನಗೆ ಆಗಿವೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವಂಥವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಗಂಟುಗಳು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿವೆ ? ಅವಂತೂ ಶರೀರದಲ್ಲಿವೆ, ಜಡದಲ್ಲಿವೆ. ಶರೀರದ ಸುಂದರತೆ, ಕೋಮಲತೆ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವು ಜಡದ ಅವಶ್ಯವಿವೆ. ಅದನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವವನು ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ- ಅನಾದಿ ಅನಂತ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವವನು ಅವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವನು ? ಶುಭ ಭಾವವು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವವನು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡುವನು ? ಅವನನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರರು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಅಸಿದ್ಧತ್ವಭಾವವಿದೆ. ಆ ಅಸಿದ್ಧತ್ವ ಭಾವವನ್ನು ಮಲಿನ ಭಾವವನ್ನು, ಖಂಡ ಖಂಡ ಭಾವವನ್ನು, ವಿಪರೀತ ಭಾವವನ್ನು ತಮ್ಮದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವವರು ನಿಜವಾಗಿ ಮೂಢರಿದ್ದಾರೆ.

ಆತ್ಮನು ಜ್ಞಾನೀಕ ಮೂರ್ತಿ, ಚೈತನ್ಯಸೂರ್ಯ, ಆನಂದಕಂದ, ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧ ಸ್ವತ್ವನಿದ್ದಾನೆ, ಇವನೇ ನಾನಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಇವನಿಂದ ಬಾಹ್ಯವಾದವುಗಳೆಲ್ಲವು ಪರವಿವೇಚನೆಯ ಮಹಾನ್ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದೆ. ಆತ್ಮನು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವನು ಮತ್ತು ಮನ್ನಿಸುವವನು ಅವನು ಪಂಡಿತನಿದ್ದಾನೆ, ಅದರಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುವಂಥವನು ಅಪಂಡಿತನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದಾನೆ.

ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಶುದ್ಧ, ಧ್ರುವ, ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪ, ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪನಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ತಾನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದು ಧರ್ಮದಶೆಯಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಭಾವ, ಪೂಜೆ-ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವ ವಿಕ್ಲವುಗಳೆಲ್ಲವು ವಿಭಾವ ಅವಸ್ಥೆಗಳಾದವು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪೂರ್ಣತೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ತೆರದ ವ್ಯವಹಾರ ಭಾವಗಳು ಬಂದಲ್ಲದೆ ಇರಲಾರವು; ಆದರೆ ಇವು ನನಗೆ ಲಾಭದಾಯಕವಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಚೈತನ್ಯವಸ್ತುವಿದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ಜಡ ವಸ್ತುಗಳು ಕೂಡ ಇವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಭಾವವು ಕೂಡ ಇದೆ. ಮತ್ತು ಪರದ ರೀತಿ ವ್ಯವಹಾರವು ಕೂಡ ಇದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವನ್ನು ತಮ್ಮವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅಶಕ್ತತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಆ ಭಾವಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಅವನ್ನು ಅವರು ಹಿತಕರವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರಾವಕನ ವ್ಯವಹಾರ-ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಮುನಿಯ ವ್ಯವಹಾರ- ಆಚರಣೆಯು ನನಗೆ ಹಿತಕರವಿದೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವವನು ಬಹಿರಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ-ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾವಗಳಿವೆ-ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಇದು ಆತ್ಮನ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ. ಅಶಕ್ತತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವಗಳು ಬಂದರೂ ಅವು ಹಿತಕಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಹಿತಕರವಿಲ್ಲದ ಭಾವಗಳನ್ನು ತರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವು ಬರುತ್ತವೆ. ಬಂದರೂ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಭಾವಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಅನೇಕಾಂತವಿದೆ.

ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಆತ್ಮನ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಕೃತ ಭಾವವನ್ನು-ಪರವನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಸತ್ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವಂಥ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಸತ್ತನ್ನು ತಮ್ಮದೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ದೇಹಾದಿಲು ಜೇ ಪರ ಕಹಿಯಾ ತೇ ಅಪ್ಪಾಣು ಣ ಹೋಹಿ
ಇಲು ಜಾಣೇವಿಣು ಜೀವ ತುಹು ಅಪ್ಪಾ ಅಪ್ಪ ಮುಣೇಹಿ ||11||

ಪರವೆಂದಿರುವ ದೇಹಾದಿಗಳು ಆತ್ಮರೂಪತಾನಾಗವವು
ಅರಿದಿದನೆಲೆ ಜೀವನೆ ನೀನು ನಿಜರೂಪವನೆ ನಿಜವೆಂದರಿ ||11||

ಅರ್ಥ :- ಶರೀರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಆತ್ಮವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನು ಅವುಗಳ ರೂಪನಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅವು ಆತ್ಮನವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಎಲೈ ಜೀವನೇ ! ನೀನು ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು ಆತ್ಮನ ಕುರಿತು ಯಥಾರ್ಥ ಬೋಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು !

ಆತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಾರವನ್ನೇ ತುಂಬಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ನವನೀತವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಶುಭಾಶುಭ ಭಾವ, ವ್ಯವಹಾರ ಆಚರಣೆ, ಕ್ರಿಯೆ, ದೇಹ, ವಾಣಿ, ಮನಸ್ಸು ಇವೆಲ್ಲವು ಚೈತನ್ಯಸೂರ್ಯನಾದ ಪ್ರಭು ಆತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಆತ್ಮನಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವಂತೂ ಅನಾತ್ಮವಿದ್ದು ಅವನ್ನು ಬಹಿರಾತ್ಮನು ತನ್ನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶುಭರಾಗದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಣವುಕೂಡ ಸ್ವಭಾವವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೇನು ? ಒಂದು ಪರಮಾಣುವಿನ ರಜಕಣವು ಅಜೀವವಿದ್ದು ಅದು ಜೀವವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೇನು ? ಆ ಪರ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಂದೂ ಆತ್ಮವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ರಾಗ ವಿಭಾವವೆಂದೂ ಸ್ವಭಾವವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಯಾವ ಸ್ಥಳದ ನಿರ್ಮಲತೆಯಿದೆ ಅದುವೇ ಜೀವ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ ।

ಶ್ರೀ ಜಿನವೀರರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಧರ್ಮ ಪ್ರಬಲ ಕಷಾಯ ಅಭಾವವಿದೆ ॥

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಳೀಕವು ನಿರ್ಮಲತೆಯ ಪಿಂಡವಿದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ನಿರ್ಮಲ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆನಂದದ ಪಿಂಡನಿದ್ದಾನೆ. ಹೇಗೆ ಆ ಸ್ಥಳೀಕದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು-ಹಳದಿ ಪುಷ್ಪಗಳು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ಪುಷ್ಪಗಳೇನು ಸ್ಥಳೀಕರೂಪವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೇನು ? ಮತ್ತು ಆ ಕೆಂಪು ಹಳದಿ ಛಾಯೆ ಬಿದ್ದಿದೆ ಅದು ಸ್ಥಳೀಕರೂಪವಾಗುವುದೇನು ? ಎಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಳೀಕದ ಸಮಾನ ನಿರ್ಮಲಾನಂದನಿರುವ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ವಿಭಾವ, ಶರೀರ, ಮನಸ್ಸು, ವಾಣಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಆ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳೆಂದೂ ಆತ್ಮವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ಆತ್ಮರೂಪದಿಂದಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಅಹಹ...! ಪರ ಭಾವದ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಔದಯಿಕ ಭಾವಗಳು, ಪಂಚಾಚಾರರೂಪ ವ್ಯವಹಾರದ ವಿಕಲ್ಪಗಳು ಆತ್ಮರೂಪವಾಗುವವೇನು ? ಅಥವಾ ಪ್ರಭು ಆತ್ಮನು ವಿಕಲ್ಪಗಳ ರೂಪನಾಗುವನೇನು ? ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅಯ್ಯಾ ಪ್ರಭು ! ನೀನು ಎಲ್ಲಿರುವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ನೋಡಿಯಾದರೂ ನೋಡು ! ಎಲ್ಲಿ ನೀನಿರುವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ವಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಕಾರಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ನೀನು ಇಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ವಿಕಲ್ಪಗಳ ವಿಭಾವದಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಪ್ರಭುವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಭಾವಗಳೆಂದೂ ಸ್ವಭಾವ ರೂಪದಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪ್ರಭುವಾದ ಆತ್ಮನು ಮೂರು ಕಾಲದಲ್ಲೆಂದೂ ವಿಕಾರರೂಪನಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಚೈತನ್ಯಭಂಡಾರ, ಧ್ರುವ, ಅನಾದಿ - ಅನಂತ, ಸತ್ವಯುತನಾದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಸ್ವಯಂ ಅಜೀವರೂಪ ಮತ್ತು ಆಸ್ರವರೂಪನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಜೀವ, ಆಸ್ರವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಇವು ಮೂರು ತತ್ತ್ವಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮ, ಶರೀರ, ವಾಣಿ ಇವು ಅಜೀವವಿದ್ದು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಶುಭಾಶುಭಭಾವಗಳು ಆಸ್ರವವಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲೇನು ಆತ್ಮನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಆಸ್ರವ ಭಾವಗಳು ಆತ್ಮರೂಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮ ರೂಪವಾದಲ್ಲದೆ ಅವು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಲಾಭ-ಹಾನಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವವು ?

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಎಲೈ ಜೀವನೇ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು. ಭಗವಾನ ಚೈತನ್ಯ ಸೂರ್ಯನಾದ ಆತ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು. ನೀನು ಯಥಾರ್ಥ ಆತ್ಮನ ಬೋಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ! ಈ ಆತ್ಮನು ಜ್ಞಾನದ ಸಾಗರನಿದ್ದಾನೆ, ಆನಂದದ ಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡು.

ನಾನು ಪರದ ದಯೆ ಪಾಲಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಪರದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವಂಥವನು ನಿಜ - ಪರಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಎರಡನ್ನು ಒಂದಾಗಿಯೇ ಮನ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಸೋದರನೇ ! ನೀನು ಬೇರೆಯಿರುವೆ ಮತ್ತು ಈ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳು ಬೇರೆಯಿವೆ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ದಯೆ ಯಾರು ಪಾಲಿಸುವರು ? ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಭಿನ್ನವಿವೆ ಅವುಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಆತ್ಮನು ಯಾವ ರೀತಿ ಮಾಡುವನು ? ಶರೀರ, ಕರ್ಮ, ಕುಟುಂಬ, ದೇಶ ಮೊದಲಾದವುಗಳಂತೂ ಪರವಸ್ತುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯ ನೀನು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೇನು ? ಹಾಗೆ ಪರದ ಕಾರ್ಯ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಹೋದವು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸತ್ವದ ನಾಶವಾಗಿ ನೀನು ಪರರೂಪನಾಗಿ ಹೋದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲೈ ಜೀವನೇ ! ಹೀಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನೀನು ನಿನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು, ಯಥಾರ್ಥ ಆತ್ಮನ ಬೋಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು !.

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯೇ ನಿರ್ವಾಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಆತ್ಮನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಅಪ್ಪಾ ಅಪ್ಪಲು ಜಇ ಮುಣಿಹಿ ತಲು ನೆವ್ವಾಣಿ ಲಹೇಹಿ

ಪರ ಅಪ್ಪಾ ಜಇ ಮುಣಿಹಿ ತುಹುಂ ತಲು ಸಂಸಾರ ಭಮೇಹಿ ||12||

ಅರಿತರೆ ಆತ್ಮನ ಆತ್ಮನೆಂದು ಪಡೆಯುವೆ ನೀ ನಿರ್ವಾಣವನು

ಅರಿತರೆ ಪರವನು ಆತ್ಮನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವೆ ನೀ ಸಂಸಾರದಲಿ ||12||

ಅರ್ಥ :- ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ನಿರ್ವಾಣ ಪಡೆಯುವೆ ಮತ್ತು ಪರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ನೀನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಎಂದರೆ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಜ್ಞಾನಾನಂದದ ಪಿಂಡ ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾ ಇದ್ದು ಅದೇ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ, ನಾನು ಅಂಥ ಆತ್ಮನೇ ಇದ್ದೇನೆಂದು ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ, ಯಾವನು ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಏಕಾಕಾರನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಪೂರ್ಣಾನಂದರೂಪದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ನೀನು ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನನ್ನು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾನಂದ, ಚೈತನ್ಯಸೂರ್ಯರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು. ಬೇರೆ ತತ್ವವನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಣ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ಆತ್ಮನೇ ಆತ್ಮನ ಘರ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ - ಮಾಡುತ್ತ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಆತ್ಮನು ಚೈತನ್ಯಜ್ಯೋತಿ ಜ್ಞಾಯಕನಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೋದರೆ ವೀತರಾಗತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರವು ಬರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅದರದು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ.

ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಮುಕ್ತಿಯಿದೆ, ಮತ್ತು ಆತ್ಮನನ್ನು ಪರರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣವಾಗುವುದು. ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಏಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು. ವಿಕಾರವು ಸಂಸಾರವಿದ್ದು ಆ ವಿಕಾರವನ್ನು ತನ್ನ ರೂಪವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗುವುದು, ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅಹಹ ! ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರಭು, ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದ ಮೂರ್ತಿ ! ಪ್ರಕಾಶದ ಪ್ರಕಾಶಕ, ರಾಗದ ಹಾಗೂ ಜಡದ ಪ್ರಕಾಶಕ, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ್ದು ಕೂಡ ಪ್ರಕಾಶಕನಾದಂಥ ಪ್ರಕಾಶಕ ಸ್ವರೂಪದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರತೆ ಮಾಡುತ್ತ-ಮಾಡುತ್ತ ನಿರ್ವಾಣ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಇದರಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -

'ಆತ್ಮನನ್ನು ಪರರೂಪವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಭವಭ್ರಮಣವು ಹೋಗಲಾರದು.

'ಆತ್ಮನನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಕರ್ಮ, ಶರೀರ, ಔದಯಿಕ ಭಾವ ಮೊದಲಾದ ಪರಭಾವಗಳನ್ನು ಮಲಿನ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಿಕ ವಿಕಾರೀ ಭಾವವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅವನು ಅವುಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲಾರನು ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವನು. ಯಾವುದು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ನೀನು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲಾರೆ. ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗದಿರುವುದರ ಹೆಸರೇ ಸಂಸಾರವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರಗಳೆರಡರ ಮಾತನ್ನು ಒಂದು ಗಾಢೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇಚ್ಛಾರಹಿತವಾದ ತಪಸ್ಸೇ ನಿರ್ವಾಣದ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಇಚ್ಛಾ-ರಹಿಯಲು ತವ ಕರಹಿ ಅಪ್ಪಾ ಅಪ್ಪು ಮುಣೇಹಿ

ತೋ ಲಹು ಪಾವಹಿ ಪರಮ-ಗಇ ಪುಣ ಸಂಸಾರ ಣ ಏಹಿ ||13||

ವರವನು ತೋರೆದು ಆತ್ಮನನರಿದು ಶುಚಿತಪವನು ನೀ ಮಾಡಿದರೆ

ತ್ವರಿತದಿ ಪಡೆಯುವೆ ಪರಮಪದ ಸಂಸಾರದಿ ಪುನಃ ಬರಲಾರೆ ||13||

ಅರ್ಥ :- ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ನೀನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಚ್ಛಾರಹಿತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನೀನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ಪುನಃ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಎಂದೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಬರಲಾರೆ.

ತನ್ನ ಪವಿತ್ರ ಶುದ್ಧ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶುಭಾಶುಭ ಇಚ್ಛೆಯ ರೂಪದ ರಾಗವನ್ನು ತಡೆದು ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಪವಿತ್ರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತಪಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಲೀನವಾಗುವುದನ್ನು ಇಚ್ಛಾರಹಿತ ತಪವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ರಾಗದಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಭಾವವನ್ನು ತಡೆದು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನವಾಗುವುದು ಅದು ತಪಸ್ಸು ಇದೆ ಮತ್ತು ಇಂಥ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮನು ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ರಹಿತನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮನಂತೂ ಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಅನಂತ ಆನಂದದ ಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಇಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಇಚ್ಛೆಯ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಂಥ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ-ಆನಂದಮಯನಾದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ - ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಲೀನತೆಯ ಮೂಲಕ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧೋಪಯೋಗದ ಲೀನತೆಯಿಂದ ಸಂವರ ಮತ್ತು ನಿರ್ಜರೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಅಶುಭ ಭಾವವಿದ್ದರೆ ಪಾಪವಾಗುತ್ತದೆ, ದಯೆ-ದಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಶುಭಭಾವವಿದ್ದರೆ ಪುಣ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಧರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪ ಆನಂದ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಉಪವಾಸ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲೂ ರಾಗದ ಮಂದತೆಯಾದರೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಸಹಿತ ಪುಣ್ಯವು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ಕೊನೆಯು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನು ತನ್ನ ವೀತರಾಗ ನಿರ್ದೋಷ ಅಕಷಾಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಲೀನತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇಚ್ಛಾರಹಿತವಾದ ತಪಸ್ಸು ಆಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಲೇ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ಕೊನೆಯು ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆನಂದಸ್ವರೂಪನಿದ್ದೇನೆಂದು ಅರಿವಿಲ್ಲದವನು ಆತ್ಮ-ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವನು ? ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆನಂದದ ಭಾಸವಾಗದವನು ಅದರಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಿತ ಹೇಗಾಗುವನು ? ಯಾರಿಗೆ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದೆನಿಸುತ್ತದೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೇಗೆ ಹಿಂಜರಿಯುವನು ? ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ- ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು ! ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಇಚ್ಛಾರಹಿತ ವಸ್ತುವಿದ್ದಾನೆ. ಇಚ್ಛಾರಹಿತವಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಲೇ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ವೀತರಾಗ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದೇ ತಪವಿದೆ.

‘ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಡೆದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಕೂಡ ನಾಸ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾಯಕನ ಸತ್ತಾದ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇಚ್ಛೆಯು ಸ್ವಯಂ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆ ಆತ್ಮಲೀನತೆಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮರು ತಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವೆಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು ಅದು ಲಂಘನವಿದೆ, ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳುವುದು ಅದು ತಪವಿದೆ ಮತ್ತು ಅದುವೇ ಮುಕ್ತಿಯ ಉಪಾಯವಿದೆ.

ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ನಂತರವೇ ತಪಸ್ಸು ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಆದರೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೇ ತಪವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ರಾಯರೇ ! ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ತಪಸ್ಸು ಹೇಗಾಗುವುದು ? ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ತಿಳಿದು ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ನನಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಂಭವವಿದೆ ? ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಕೇಳಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲವೆ ? ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಅಜ್ಞಾನದ ನಾಶವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾ ಸ್ವಭಾವದವನು ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆಂದು ಆತ್ಮನ ವಿಶ್ವಾಸ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ರಾಗದಿಂದ ಹಿಂಜರಿದು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದರಿಂದಲೇ ತಪಸ್ಸು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮೋಕ್ಷ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ದಶೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಜನ್ಮವೆತ್ತಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಲೀನತೆ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಪುನಃ ಆ ಸಿದ್ಧಾತ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವನೆಂಬುದು ಮೂರು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಕದಂಠ ಪ್ರಾಣಿಯು ಕೂಡ ಸಕ್ಕರೆಯ ಸಿಹಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ನಂತರ ಅದರ ರೆಕ್ಕೆಯು ಅಂಟಿಕೊಂಡರೂ ಕೂಡ ಅದು ಆ ಸಿಹಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನ ವಿಶ್ವಾಸವು ಯಾವನಿಗೆ ಬಂದಿದೆ, ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತದಶೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ತಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ಬಂಧ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಪರಿಣಾಮೇ ಬಂಧು ಜಿ ಕಹಿಲು ಮೋಕ್ಷ ವಿ ತಹ ಜಿ ವಿಯಾಣಿ
ಇಲು ಜಾಣೇವಿಣು ಜೀವ ತುಹು ತಹ ಭಾವಹು ಪರಿಯಾಣಿ ||14||

ಪರಿಣಾಮದಲೆ ಬಂಧ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು
ಅರಿದಿದನೆಲೆ ಜೀವನೆ ನೀನು ಪರಿಣಾಮವ ತಿಳಿ ಸರಿಯಾಗಿ ||14||

ಅರ್ಥ :- ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದಲೇ ಕರ್ಮದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ನೀನು ಆ ಭಾವಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು !

ಭಗವಾನ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವ ತ್ರಿಲೋಕನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪರಮಾತ್ಮರು ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದಲೇ ಬಂಧ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವದ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ದಯೆಯಿಂದ ಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪರವಸ್ತುವಿನ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವದ ಸನ್ಮುಖತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಶುಭ-ಅಶುಭ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಭಾವರೂಪದ ಪರಸನ್ಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿವೆ ಅವೇ ಬಂಧದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ, ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವಿಯಾದ ಆತ್ಮನ ಸನ್ಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿವೆ ಮತ್ತು ಅವನ ವಿಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅವು ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವದ ವಿಮುಖತೆ ಮತ್ತು ಪರ

ವಸ್ತುವಿನ ಸನ್ಮುಖತೆಯ ನಿನ್ನ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಪರಿಣಾಮ ಹಾಗೂ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಬಂಧನದ ಕಾರಣವಿವೆ. ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಪರವಸ್ತುವು ನಿಮಿತ್ತವಾದರೂ ಅದು ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಅಶುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಪರಿಣಾಮ, ಶುಭಾಶುಭ ಭಾವ, ಅವ್ರತದ ಭಾವ, ಪ್ರಮಾದ ಕಷಾಯದ ಪರಿಣಾಮ ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿವೆ. ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಆತ್ಮನ ಸನ್ಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿವೆ. ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವದ ಸನ್ಮುಖತೆಯ ರೂಪವಾದ ನಿಶ್ಚಯ ರತ್ನತ್ರಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ಶ್ರೀ ತೀರ್ಥಂಕರದೇವರು ನೂರು ಇಂದ್ರರುಗಳ ಹಾಗೂ ಗಣಧರರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ತನ್ನಿಂದ ಅಧಿಕತರವಾಗಿ ಪರವಸ್ತುವಿನ ಬೆಲೆ ಮಾಡುವರೂಪದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಪರಿಣಾಮದ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶುಭ-ಅಶುಭ ಭಾವಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅವೇ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ, ನವೀನ ಕರ್ಮಬಂಧದ ಕಾರಣವಿವೆ. ಪರವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಬಂಧವಿಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಜೀವವು ಸಾಯಲಿ ಅಥವಾ ಬದುಕಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಬರಲಿ ಅಥವಾ ಹೋಗಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬರುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಹೋಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲಿ ಅವು ನಮಗೆ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಕಡೆಗಿರುವ ಅಭಿರುಚಿ-ಆಸಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಉಳಿದ ಕರ್ಮ ಮೊದಲಾದವುಗಳಾವವೂ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮವು ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮವು ಕೂಡ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದೆ-ಎಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಅನ್ಯವಸ್ತುವು ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಂತೂ ಆ ಒಂದು ಜೀವದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಇದೆ.

ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಆನಂದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮರೆತು ಪರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವಿದೆಯೆಂಬ ವಿಪರೀತ ಮನ್ನಣೆಯಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರವಿದೆ. ಆ ವಿಪರೀತ ಮನ್ನಣೆಯೇ ಸಂಸಾರ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧ-ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆಯ ರೂಪದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆ. ದೇಹದ ಕ್ರಿಯೆಯು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷವು ಕೂಡ ಆತ್ಮನ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅದು ದೇಹದ ಕ್ರಿಯೆಯ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವದ ಮಹಿಮೆಯ ಜ್ಞಾನ, ಸ್ವಭಾವದ ಮಹಿಮೆಯ ವಿಶ್ವಾಸ, ಸ್ವಭಾವದ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನತೆಯ ರೂಪದ ಸ್ವ-ಅಭಿಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಿದೆ. ಆದರೆ ಹತ್ತಾರು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಧರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯಾ ! ದಾನದ ಶುಭ ರಾಗದ ಪರಿಣಾಮವಂತೂ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನಿಗೂ ದಯೆ-ದಾನಾದಿಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಬಂಧದ ಕಾರಣಗಳೇ ಇವೆ. ಪರಸನ್ಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಸನ್ಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯಿರಲಿ ಅಥವಾ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿರಲಿ, ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಅಶುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಅವೆಲ್ಲವು ಬಂಧದ ಕಾರಣವೇ ಇವೆ. ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೂಡ ವ್ರತಾದಿಗಳ ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಅವೆಲ್ಲವು ಪರಸನ್ಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿದ್ದು ಅಷ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಕೂಡ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಸ್ವ-ಸನ್ಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿವೆ ಅವು ಶುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮಗಳಿದ್ದು ಅವು ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಿವೆ. ಜ್ಞಾನವು ಅದು ಎರಡಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿದೆ, ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೂಡ ವಿಷಯ ಕಷಾಯಗಳ, ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಬರುತ್ತವೆ, ದಯೆ-ದಾನ-ವ್ರತ-ಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಕೂಡ ಬರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ನೀನು ಇವನ್ನು ಬಂಧದ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅಯ್ಯಾ ! ಜ್ಞಾನವು ಏನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ? ಅದು ಮೂರು ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಚೈತನ್ಯ ತತ್ವವು ಅದು ಸಾಧಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತು ಬಾಧಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅದೇಕೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ? ಮೂರು ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಯಾವನ ಒಂದು ಸಮಯದ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಸಾಧಕತನವನ್ನು ಮತ್ತು ಬಾಧಕತನವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಸೋದರನೇ ! ನಿನಗೆ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗುವುದಿದ್ದರೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರುವೆ. ನಾಲ್ಕಾರು ಗಂಟಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯಂತೂ ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಎಂದು ದುಃಖದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯು ಯಾರದು ? ಆ ಆಕುಲತೆಯಂತೂ ನಿನ್ನ ರಾಗದ್ದಿದೆ. ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸುವುದು ಆಗಲಿಲ್ಲ ಆದರದಲ್ಲ. ಶರೀರವಂತೂ ಜಡವಿದೆ, ಪರವಿದೆ ಆದರದನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವರು ? ಜಡದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಮಾಡುವರೂಪದ ಅಭಿಮಾನದ ಪರಿಣಾಮವು ಅದು ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಯರೇ ! ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನು ಚಿದಾನಂದದ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಪ್ರಭು ಇದ್ದಾನೆಂಬುದರ ಅರಿವು ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆತನ ಸನ್ಮುಖತೆಯ ಪರಿಣಾಮವೊಂದೇ ನಿನಗೆ ಹಿತಕಾರಕ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಹಿತದ ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ.

ಮುನಿವ್ರತ, ಶ್ರಾವಕನ ವ್ರತ, ತಪ, ಭಕ್ತಿ, ಪಠನ-ಪಾಠನ, ಮಂತ್ರದ ಜಪ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲವು ಬಂಧದ ಕಾರಣವೇ ಇವೆ. ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವು ಒಂದು ವೀತರಾಗ ಭಾವವಿದೆ. ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಜ್ಞಾನ, ಸ್ಮಿರತೆ, ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪತೆ, ವೀತರಾಗತೆ, ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪದ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಶುದ್ಧತೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಸಂವರ-ನಿರ್ಜರೆಯಿದೆ ಮತ್ತು ಅದೇ ಮುಕ್ತಿಯ ಉಪಾಯವಿದೆ.

ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವು ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಅಹ ಪುಣು ಅಪ್ಪಾಣ ವಿ ಮುಣಿಹಿ ಪುಣ್ಣು ವಿ ಕರಣ ಅಸೇಪ
ತಲು ವಿ ಣ ಪಾವಣ ಸಿದ್ಧಿ-ಸುಹು ಪುಣು ಸಂಸಾರ ಭಮೇಸ ||15||

ಅರಿಯದೆ ನಿಜ ಆತ್ಮನನು ಬರಿ ಪುಣ್ಯ-ಪುಣ್ಯವನೆ ಮಾಡಿದರೆ
ತಿರುಗುವನೇ ಸಂಸಾರದಲಿ ದೊರಕದು ಶಿವಸುಖವೆಂದಿಗು ತನಗೆ ||15||

ಅರ್ಥ :- ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇವಲ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ನೀನು ಸಿದ್ಧ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರೆ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವೆ.

ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟದಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಶುಭಭಾವಗಳು ಎಂದರೆ ದಯೆ, ದಾನ, ವ್ರತ, ಭಕ್ತಿ, ಸಾಧುವಿನ ಪಂಚ ಮಹಾವ್ರತ, ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರಕಾರದ ತಪಸ್ಸಿನ ಭಾವ, ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಮೂಲಗುಣದ ಪರಿಣಾಮ, ಒಂದು ಲಂಗೋಟಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಪರಿಣಾಮ, ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಗೃವೇಯಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂಥ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮಗಳೆಲ್ಲವು ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿವೆ. ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಪುಣ್ಯವು ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವು ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನಸಹಿತವಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಇವನ್ನು ಆದರಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಇವು ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

ನಿಜಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವದ ಭಂಡಾರವು ಆಂತರ್ಯದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ಜ್ಞೇಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಅದರ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೇಕಾದ ಜಾತಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂವರ-ನಿರ್ಜರೆಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಾನಂದದ ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಉಪಾದಾನದಿಂದ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವಭಾವದ ಬೆಲೆ ಮಾಡದಂಥ ಬೇವರುಗಳು ಪುಣ್ಯ ಪರಿಣಾಮದ ಬೆಲೆ ಮಾಡಿ ದಯೆ-ದಾನ-ವ್ರತಾದಿಗಳ ಭಾವ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ಕೊನೆಯು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಆನಂದವು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದರ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡದವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖವು ಎಂದೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾರದು. ಆತ್ಮನ ಆನಂದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾರದು.

ಆತ್ಮನ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರದ ಪ್ರಕಟತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೇಕಾದಂಥ ಶುಭ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಆತ್ಮನ ಸಂವರ-ನಿರ್ಜರೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಚತುರ್ಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿಲಿ ಅಥವಾ ಪಂಚಮಕಾಲದಲ್ಲಿಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಮಹಾ ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಲಿ ಶುಭ ಭಾವವಂತೂ ಬಂಧದ ಕಾರಣವೇ ಇದ್ದು ಅದರಿಂದ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ಕೊನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಂಚಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಭಭಾವದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಲಾಭವಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಶುದ್ಧ ತಪ್ಪು ಇದೆ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಶುಭ ಭಾವವು ಅದು ಬಂಧದ ಕಾರಣವೇ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವ ಲಾಭವು ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಬಹಿರಾತ್ಮನಾದ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯು ದ್ರವ್ಯಲಿಂಗಿಯ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ವ್ರತ, ಸಮಿತಿ, ಗುಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಗೈವೇಯಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪುಣ್ಯದ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ-ಸುಳ್ಳು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ದೂಷಿತ ಮಾರ್ಗ ಹತ್ತಿದನು; ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು. ಇದಂತೂ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳ ಕೊನೆಯು ಎಂದೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯದ ಭಾವಗಳಿವೆ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಲಾದರೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದ ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿನ ಪರಿಭ್ರಮಣವು ಎಂದೂ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈಗ ನಿಜಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಅಪ್ಪಾ - ದಂಸಣ ಓಕ್ಕ ಪರು ಅಣ್ಣ ಣ ಕಿಂ ಪಿ ವಿಯಾಣಿ
ಮೋಕ್ಷಹ ಕಾರಣ ಜೋಇಯಾ ಣಿಚ್ಚಹ ಏಹಲು ಜಾಣಿ ||16||

ನಿಜ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವೊಂದೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿಹುದು
ನಿಜದಲಿ ಅರಿದಿದನೆಲೆ ಯೋಗಿ ಅನ್ಯ ಹೇತುಗಳ ಮನ್ನಿಸದಿರು ||16||

ಅರ್ಥ :- ಎಲೈ ಯೋಗಿಯೇ ! ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವೇ ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗವಿದ್ದು ಉಳಿದವುಗಳಾವವೂ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ, ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು.

ಎಲೈ ಧರ್ಮಾತ್ಮನೇ ! ಈ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವೊಂದೇ ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಈ ಆತ್ಮನು ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಪ್ರಭು ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞದೇವರ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ಆತ್ಮನು ಮನ, ವಚನ ಮತ್ತು ಕಾಯದಿಂದ ಭಿನ್ನನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ರಾಗದಿಂದ ಹಾಗೂ ಗುಣ-ಗುಣಿಯ ಭೇದದಿಂದ ಕೂಡ ರಹಿತನಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೊಂದೇ ನಿಜವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದ ಉಪಾಯವಿದೆ.

ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ, ವಾಣಿಯ ಗತಿಯಿಲ್ಲ, ಕಾಯದ ಚೇಷ್ಟೆಯು ಎಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಗುಣ-ಗುಣಿಯ ಭೇದದ ಅವಲಂಬನೆಯಿಲ್ಲ, ಇಂಥ ಅಭೇದ ಅಖಂಡ ಏಕರೂಪ ಚೈತನ್ಯ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನ, ಅನುಭವ, ಪ್ರತೀತಿ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಒಂದೇ ಆತ್ಮದರ್ಶನವಿದೆ - ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಿದೆ. ಆ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವೊಂದೇ ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮನ ಅನುಭವವೊಂದೇ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವು ಒಂದೇ ಇದೆ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ಕೂಡ ಒಂದೇ ಇದೆ.

ಒಬ್ಬ ಆತ್ಮನದೇ ದರ್ಶನವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮನ ಹೊರತಾಗಿ ಇತರ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇರುವುದು ನಿಜ. ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿವೆ, ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೂ ಇದೆ, ಮಾತನಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳೂ ಇವೆ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಇವೆ. ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಭಾವವಿರುವಂಥ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ರಾಗಗಳು ಕೂಡ ಇವೆ, ಆದರೆ ಆತ್ಮದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇವು ಯಾವವೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ, ಜ್ಞಾನವು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರವು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆಯೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಕಥನವು ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ ; ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವು ಅದು ಒಂದೇ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಿದೆ.

ಆರನೆಯ-ಏಳನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜೀಕುತ್ತಿರುವಂಥ ಮಹಾಸಂತರು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವು ಅದು ಒಂದೇ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಿದೆ. ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಇರುವ ನವತ್ತತ್ವಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಅದು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಲ್ಲ, ಭೇದವುಳ್ಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಅದು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಲ್ಲ. ದೇವ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಗುರುಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇವು ಯಾವವೂ ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಅನಂತ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅಭೇದ ವಸ್ತುವಾದ ಚಿದಾನಂದ ಆತ್ಮನ ಅನುಭವ-ಪ್ರತೀತಿಯು ಅದು ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನವಿದೆ. ಆತ್ಮದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನವಿದೆ. ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನದ ನಂತರ ಪುಣ್ಯ-ದಯೆ-ದಾನಾದಿಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಬರುತ್ತವೆ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರವು ಬರುತ್ತದೆ ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಧರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಂತೂ ಬಂಧದ ಕಾರಣಗಳೇ ಇವೆ. ಅನುಕೂಲತೆಯಿಂದ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಅಂತರ್ ಸ್ವಭಾವದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಯಿಂದ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಇವು ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿವೆ.

ಆತ್ಮದರ್ಶನದ ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಬಾರದು. ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವೊಂದೇ ನಿಜವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಅಹಹ ! ತ್ರಿಲೋಕಿನಾಥ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಮುಖಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಟಂಥ ದಿವ್ಯದ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಸಾಧು ಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು ಚಾರಿತ್ರ ಸಹಿತ ಅನುಭವ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಎದುರಿಗೆ ಇಟ್ಟರು. ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪವೇ ಹೀಗೆ ಇದೆ. ಆತ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು

ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವೆಂದು ಗಣನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವು ಆತ್ಮನ ಅನುಭವದ ದೃಷ್ಟಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದಲೂ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಗುಣ ಮತ್ತು ಗುಣದ ಭೇದದಿಂದ ಕೂಡ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದ ಬಳಿಕ ದಯೆ-ದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತಂತೂ ಪೂರ್ಣ ಮಿಥ್ಯೆಯಿದೆ, ಅಸತ್ಯವಿದೆ.

ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂಥವರು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗವು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಉದಾಸೀನತೆಯು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಭೋಗದ ಅಭಿರುಚಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖ ಬುದ್ಧಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರು ಧರ್ಮಾತ್ಮ - ಯೋಗಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವನ್ನು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಆದರೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಈ ಮೂರರ ಕುರಿತು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನದ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವುದಿದೆ. ಮತ್ತು ಆತ್ಮನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಇವು ಮೂರು ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಶಾಂತ-ಶಾಂತ. ಧೀರರಾಗಿ ಆಂತರ್ಯದ ಸ್ವಭಾವದ ಏಕತೆಯ ಅವಲಂಬನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಾಚರಣರೂಪ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಅಂಶವು ಕೂಡ ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಒಂದು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವನ್ನೇ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಸಹಜಾನಂದ ಸ್ವಭಾವದ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ರುಚಿಯು ಪರಿಣಾಮನವಾಗುವಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಂತಿಕ ರಮಣತೆಯ ರೂಪದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವು ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನದ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನುಬಂಧಿಯ ಅಭಾವರೂಪವಾದ ಸ್ವರೂಪಾಚರಣವು ಕೂಡ ಆಗುತ್ತದೆ, ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಸ್ವಭಾವದ ರಮಣತೆಯ ರೂಪದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವೊಂದನ್ನೇ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾಂತವಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವರೂಪದ ದೃಷ್ಟಿ, ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಾಚರಣ ಇವು ಮೂರು ಜತೆ-ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ನಾಸ್ತಿಯಿದೆ. ವ್ಯವಹಾರ ಸಮ್ಯಕ್‌ವೃತ್ತತೂ ರಾಗವಿದ್ದು ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಭಾವವಿದೆ. ಇಂಥ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವಿಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯವನ್ನು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವವನಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನರೂಪದ ಪರ್ಯಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞರ ದಿವ್ಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದೇನೆಂದರೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ನಾವು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಸನ್ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಒಂದೇ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವಿದೆ. ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಷನವನ್ನು ನಾವು ಹೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಹೇಳಲಾರೆವು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಇಲ್ಲ. ಭಗವಾನ್ ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವೆ, ನಿನಗೆ ಯಾವುದರದೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಪರಸನ್ಮುಖತೆಯ ಜ್ಞಾನದ್ದು ಕೂಡ ನಿನಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ, ಪರ ಪದಾರ್ಥದ್ದೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪರಪದಾರ್ಥದ ಶ್ರದ್ಧೆಯದೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಪರದ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಆಗುವಂಥ ದಯೆ-ದಾನ ಮೊದಲಾದ ರಾಗಭಾವದ್ದು ಕೂಡ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಇವನು ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಇವು ಆತನ ಗುಣಗಳು - ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವಂಥ ವಿಕಲ್ಪಗಳದ್ದು ಕೂಡ ನಿನಗೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.

ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ನಿಶ್ಚಯ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನದ ರೀತಿಯು ಇದುವೇ ಇದೆ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿಕಲ್ಪಗಳು ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತವಿವೇಯೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೆಂದು ಶ್ರೀ ಯೋಗಿಂದುದೇವರು ಆದೇಶ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ; ವ್ಯವಹಾರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜ್ಞಾನ, ಕಷಾಯದ ಮಂದತೆ ಇವು ಯಾವವೂ ಮುಕ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಇವಂತೂ ಬಂಧ ಮಾರ್ಗವಿವೇಯೆಂದು ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ನೀನು ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು ! ವ್ಯವಹಾರದ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ ಅದುಕೇವಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಆದರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಗುಣಭೇದದ, ರಾಗದ ಮಹಿಮೆಯು ಎಷ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ ಅದೆಲ್ಲವೂ ತಲ್ಪವಿದೆ. ರಾಯರೇ ! ವೀತರಾಗ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಮಾರ್ಗವು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕೇಳಲು ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅದು ವಿಪರೀತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆಲ್ಲವು ಭಸ್ಮದ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣ ಬಳೆದಂತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮನ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ದೇವ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಗುರುಗಳ ಮನ್ನಣೆಯಿದೆಯೆಂಬ ಮಾನ್ಯತೆಯೇ ಅಸತ್ಯವಿದೆ. ಆತ್ಮದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ನಿಜವಾಗಿ ದೇವ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಗುರುಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮೇಲು ಮೇಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಅದು ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ.

ಈಗ ಮಾರ್ಗಣಾಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

ಮಗ್ಗಣ-ಗುಣ-ಶಾಣಿ ಕಹಿಯಾ ವವಹಾರೇಣ ವಿ ದಿಟ್ಟಿ

ಣಿಚ್ಚಯ-ಣಿ ಅಪ್ಪಾ ಮುಣಹು ಜಿಯ ಪಾವಹು ಪರಮೇಟ್ಟಿ ||17||

ಅರಿವುದು ವ್ಯವಹಾರನಯದಿಂದ ಮಾರ್ಗಣ-ಗುಣಸ್ಥಾನದ ಕಥನ

ದೊರೆವುದು ಪರಮೇಷ್ಟಿ ಪದವು ಆತ್ಮನನರಿತರೆ ನಿಶ್ಚಯನಯದಿ ||17||

ಅರ್ಥ :- ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರನಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಜೀವನಿಗೆ ಮಾರ್ಗಣಾ ಹಾಗೂ ಗುಣಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನನ್ನು ಆತ್ಮರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನೀನು ಸಿದ್ಧಪರಮೇಷ್ಟಿ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಗವಾನ ಸರ್ವಜ್ಞದೇವ ತ್ರಿಲೋಕನಾಥ ಪೂಜ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮರು ದಿವ್ಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಯಾವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅವೇ ಮಾತುಗಳು ವಿಕಲ್ಪದ ಮೂಲಕ ಸಾಧು ಪರಮೇಷ್ಟಿಗಳ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಜಿನೇಂದ್ರ ದೇವರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಗುಣಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಾರ್ಗಣಾಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜೀವನು ಯಾವ ಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಯಾವ ಲೇಶ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಭವ್ಯನಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅಥವಾ ಅಭವ್ಯನಿದ್ದಾನೆಯೋ, ಯಾವ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಭೇದಗಳೆಲ್ಲವು ವ್ಯವಹಾರನಯದ ವಿಷಯಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಂತೂ ಯೋಗ್ಯವಿವೆ, ಆದರೆ ಆದರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಯ ದಶೆಯು ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ, ಮುನಿ ದಶೆಯು ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ, ಕೇವಲಿಯ ದಶೆಯು ಹೀಗಿರುತ್ತದೆಂಬುದರ ಕುರಿತು ವಿಚಾರವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಲುವಾಗಿಯಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿವೆ, ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನಮಾಡುವಂಥ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಗುಣಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಣಾಸ್ಥಾನಗಳು ವರ್ತಮಾನ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿರೂಪದಿಂದ ಇವೆ, ಆದರೆ ಇವುಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರನಯದ ವಿಷಯಗಳಿವೆ. ನಿಶ್ಚಯನಯದಿಂದ ಎಂದರೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಅಭೇದ ದೃಷ್ಟಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಭೇದಗಳು ಅಭೂತಾರ್ಥವಿವೆ, ಅಸತ್ಕಾರ್ಥವಿದೆ, ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತವೆ. ನಾನು ಭವ್ಯನಿದ್ದೇನೆ, ಮತಿ-ಶ್ರುತ ಜ್ಞಾನಿಯಿದ್ದೇನೆ, ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಮುಕ್ತಿಯಿದ್ದೇನೆ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯವುಳ್ಳವನಿದ್ದೇನೆಂಬವುಗಳೆಲ್ಲವು

ಪರ್ಯಾಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸತ್ಯವಿವೆ; ಆದರೆ ಈ ಭೇದಗಳು ತ್ರಿಕಾಲ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಆಶ್ರಯ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಶ್ರಯ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂದರೆ ಒಂದು ತ್ರಿಕಾಲ ಅಭೇದ ಸ್ವಭಾವವೇ ಇದೆ.

ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರನಯದಿಂದ ಈ ಜೀವನು ಈ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಈ ಜೀವನು ಇಂಥ ಗುಣ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅಭೇದ ಸ್ವಭಾವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳಹೋದರೆ ಆತ್ಮನು ಆತ್ಮರೂಪನೇ ಇದ್ದಾನೆ, ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಇವನು ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಾನೆ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನೋಪಯೋಗನಿದ್ದಾನೆಂಬ ಭೇದಗಳು ಅಭೇದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಅಶೇಷ ಕರ್ಮದ ಭೋಗವಿದೆ ಭೋಗಿಸುವುದು ಅವಶೇಷವಿದೆ |

ಅದರಿಂದೊಂದು ದೇಹ ಧರಿಸಿ ಪೋಷೆನು ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವದೇಶದಿ ||

ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪರಾಗವು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ರಾಗದ ವೇದನವಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾಗುವುದು. ಪರ್ಯಾಯದ ಜ್ಞಾನವಂತೂ ಇರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಅದು ಆದರಣೀಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಮಜ್ಜೇಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವಾನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು, ಅವನು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಸ್ವಭಾವಿ, ಅಭೇದ ಅನಂತಗುಣಮಯನಾದ ಪ್ರಭುವಿದ್ದು ಅವನಲ್ಲಿ 'ಇದು ಆತ್ಮ ದ್ರವ್ಯವಿದೆ, ಇವು ಗುಣಗಳಿವೆ' ಯೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಆತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ಇವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅಭೇದ, ಚಿದಾನಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ, ಅವನ ಆಶ್ರಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದಂತೂ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಅರಹಂತ, ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಪದವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧನಾಗುವನು, ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತೀರ್ಥಂಕರ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬಂಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಯಮವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ದೊರಕುವುದೆಂದು ಅದೇಷ್ಟೋ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಈ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಅಸತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಈ ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವೇ ತಪ್ಪು ಇದೆ. ಆತ್ಮನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವನು. ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪ ಬರುವುದರಿಂದ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಜ್ಞಾನವಿದೆ; ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವು ಕೇವಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿವೆ, ಆಶ್ರಯ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮನು ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಶ್ರೇಣಿಕರಾಜನಿಗೆ ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪವು ಬರುತ್ತದೆ, ಆಗ ಅವನು ಭಗವಂತರ ಹತ್ತಿರ ಸಮವಸರಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ, 'ಎಲೈ ಶ್ರೇಣಿಕನೇ! ನೀನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುವೆ' ಯೆಂದು ಭಗವಂತರ ದಿವ್ಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಶ್ರೇಣಿಕನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಭಾವದ ಅವಲಂಬನದಿಂದ ಕ್ಷಾಯಕ ಸಮ್ಯಕ್ ಪಡೆಯುವನು. ತನಗೆ ಕ್ಷಾಯಕ ಸಮ್ಯಕ್ ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದನು; ಆದರೆ ಕ್ಷಾಯಕ ಸಮ್ಯಕ್ ವಾಯಿತು ಮತ್ತು ನಾನು ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುವೆನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗಿಲ್ಲ. ತಾನು ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುವೆನೆಂಬುದು ಭಗವಂತರ ವಾಣಿಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು, ಆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಜ್ಞಾನವು ಆಶ್ರಯ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗುವೆಯೆಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವ್ಯವಹಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಸ್ತು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಆತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಆಂತರ್ಯದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆಚರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಮಾತು ತ್ರಿಕಾಲ ಸತ್ಯವಿದೆ. ಅನ್ಯದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಆಚರಣೆಯು ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರ ರತ್ನತ್ರಯವು ಕೂಡ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿ ಪದವು ವ್ಯವಹಾರ ನಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಆದರೆ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಯ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಭೇದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಾದರೆ, ಅವನ ಜ್ಞಾನವಾದರೆ, ಆ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಜ್ಞಾನಗಳು ಪರಮೇಷ್ಠಿಪದದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕಾರಣವಾಗುವವು, ಆದರೆ ವ್ಯವಹಾರ ರತ್ನತ್ರಯವು ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಗೃಹಸ್ಥರು ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, -

ಗಿಹಿ-ವಾವಾರ ಪರಿಟಿಯಾ ಹೇಯಾಹೇಲು ಮುಣಂತಿ

ಅಣುದಿಣು ರೂಾಯಹಿ ದೇಲು ಜೆಣು ಲಹು ಣೆವ್ವಾಣು ಲಹಂತಿ ||18||

ಮನೆ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಡೆಸಿದರು ಹೇಯಾಹೇಯಗಳ ತಿಳಿದವನು

ಅನುದಿನ ಧೇನಿಸೆ ಜಿನವರನ ಪಡೆವನು ನಿರ್ವಾಣವ ಬೇಗ ||18||

ಅರ್ಥ :- ಯಾರು ಮನೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಹೇಯ-ಉಪಾದೇಯಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲದೆ ಹಗಲಿರುಳು ಜಿನೇಂದ್ರ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಕೂಡ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ವಾಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆತ್ಮಾನುಭವವು ಆಗುತ್ತದೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ಶ್ರೀ ಯೋಗಿಂದುದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮುನಿರಾಜರುಗಳು ಉಗ್ರ ಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಗಳು ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಮಂದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ರಾಗದ ಹೇಯತೆಯು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಾಗಾದಿಯ ಭಾವಗಳು ಹೇಯವಿವೆ, ಪರವಸ್ತುವಿನ, ಶರೀರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕರ್ತೃವು ನಾನಲ್ಲವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯೋಗದ ಭಾವ; ಪೂಜಾ-ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವಗಳು ಕೂಡ ಹೇಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಭಾವಗಳಿರಲಿ ಅಥವಾ ದೇಹಾದಿಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿರಲಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿ ಜೀವನು ಹೇಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಪರಮಾನಂದದ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಪ್ರಭು ಆತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ನನಗೆ ಆದರಣೀಯನಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಿದ್ದಾನೆಂದು ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತನೆ ಮಾಡುವಂಥವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಮನವಾಗದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೇನು !

ಆತ್ಮನು ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ವಾಣಸ್ವರೂಪನಿದ್ದಾನೆ-ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪನಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಅವನ ಸಾಧನನು ಸ್ವಯಂ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದ ವಿಕಾರವಿದ್ದು ಅದು ಹೇಯವಿದೆ, ಅದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಅನಂತ ಗುಣಗಳ ಅಖಂಡ ಪಿಂಡನಾದ ಪೂರ್ಣಾನಂದದ ಪ್ರಭುವು ಉಪಾದೇಯನಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಗೃಹಸ್ಥ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಏಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ? ಎಂದರೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆತ್ಮನು ಸ್ವಯಂ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನ-ಆನಂದ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳ ಪಿಂಡನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನೇಕೆ ಉಪಾದೇಯ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ? ಗೃಹಸ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ? ಆತ್ಮನು ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು